เอกสิทธิ์และความคุ้มกันในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญา : ศึกษาเฉพาะกรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

เจตน์ รอดอ่อน

ผลงานส่วนบุคคลนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตร “ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น” รุ่นที่ 11
สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม
พ.ศ. 2556

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม www.library.coj.go.th

เอกสิทธิ์และความคุ้มกันในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญา : ศึกษาเฉพาะกรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

เจตน์ รอดอ่อน

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม www.library.coj.go.th

สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม

ชื่อเรื่องผลงานส่วนบุคคล : เอกสิทธิ์และความคุ้มกันในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญา : ศึกษาเฉพาะกรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

ชื่อผู้ศึกษา : นายเจตน์ รอดอ่อน

กรรมการที่ปรึกษา : นายเกียรติพงศ์ อมาตยกุล

อนุมัติให้ผลงานส่วนบุคคลฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม หลักสูตร“ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น” รุ่นที่ 11

.....ประธานกรรมการอำนวยการอบรม
(นายฉัตรไชย จันทร์พรายศรี) ผู้พิพากษาศาลฎีกา

.....กรรมการอำนวยการอบรมและกรรมการที่ปรึกษา
(นายเกียรติพงศ์ อมาตยกุล) ผู้พิพากษาศาลฎีกา

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	**1**
1.1 ที่มาและสภาพปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
1.3 ขอบเขตการศึกษา	3
1.4 วิธีดำเนินการศึกษา	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี วิวัฒนาการเกี่ยวกับการคุ้มกัน	**5**
2.1 ทฤษฎีพื้นฐานความหมายของความคุ้มกัน	5
2.2 ประวัติและวิวัฒนาการของความคุ้มกัน	6
2.3 ความคุ้มกันตามกฎหมายรัฐธรรมนูญของต่างประเทศ	8
2.4 ความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาไทย	10
2.4.1 วิวัฒนาการของความคุ้มกันตามกฎหมายรัฐธรรมนูญไทย	10
2.4.2 ประเภทของบุคคลที่ได้รับความคุ้มกัน	12
2.4.3 ระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดของความคุ้มกัน	13
2.5 ลักษณะความคุ้มกันตามกฎหมายรัฐธรรมนูญไทยฉบับปัจจุบัน	17
2.6 การพิจารณาพิพากษาในคดีอาญา	18
บทที่ 3 ผลการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาความคุ้มกันของรัฐธรรมนูญไทยฉบับปัจจุบัน	**28**
3.1 ปัญหาที่เกิดจากกรณีการห้ามจับกุมและการห้ามพิจารณาคดีของสมาชิกรัฐสภาระหว่างสมัยประชุม	28
3.2 ปัญหาการอ่านคำพิพากษาในคดีที่สมาชิกรัฐสภาตกเป็นจำเลยในคดีอาญา	30
บทที่ 4 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	**32**
4.1 บทสรุป	32
4.2 ข้อเสนอแนะ	34
บรรณานุกรม	
ประวัติผู้ศึกษา	

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองโดยการยึดอำนาจของคณะราษฎร์และกระทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ถือได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองครั้งยิ่งใหญ่และเป็นการปกครองในรูปแบบใหม่ที่แตกต่างจากการปกครองในระบอบเดิมอย่างสิ้นเชิง โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศและทรงอยู่ภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มีกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดและใช้เป็นหลักในการปกครองประเทศ ซึ่งประเทศไทยได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2475 คือ พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ.2475 และภายใต้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญฉบับแรกนี้เองได้บัญญัติกำหนดทิศทางการปกครองของประเทศไทยให้มีการปกครองโดยระบบรัฐสภา ซึ่งรัฐธรรมนูญกำหนดให้ใช้แบบสภาเดียวทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติเรียกว่า “สภาผู้แทนราษฎร” โดยสมาชิกของสภามาจากการแต่งตั้งทั้งหมด[1] และใช้ระบบสภาเดียวปกครองประเทศเรื่อยมา จนกระทั่งมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ในปี พ.ศ.2489 คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2489 จึงได้มีบทบัญญัติให้มีการปกครองแบบสองสภา คือ พฤฒสภาและสภาผู้แทนราษฎร เมื่อได้มีการยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ในปี 2490 และได้ประกาศใช้แทนรัฐธรรมนูญปี 2489 เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ.2490 คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ.2490 ก็ได้มีการเปลี่ยนชื่อของพฤฒสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาเป็นวุฒิสภา คือ ให้ใช้การปกครองเป็นระบบสภาคู่หรือสองสภาเหมือนเดิมแต่เปลี่ยนชื่อเป็นวุฒิสภาเท่านั้นเอง และนับแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ.2490 ที่ได้ถูกยกเลิกไปรัฐธรรมนูญฉบับต่อ ๆ มาก็ได้บัญญัติให้ใช้การปกครองระบบสภาคู่ คือ วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

เมื่อได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ.2475 ได้มีบทบัญญัติให้ความคุ้มครองสมาชิกรัฐสภาไว้ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเอาไว้ด้วย ดังนั้น การให้ความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาจึงมีบทบัญญัติขึ้นใช้เป็นครั้งแรกพร้อมกับระบบการปกครองแบบรัฐสภาของไทย เหตุผลของความจำเป็นของความคุ้มกันสมาชิกสภาตามที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ ทั้งนี้ ก็เพราะรัฐธรรมนูญได้มองเห็นถึงความสำคัญของการประชุมรัฐสภา การปกครองประเทศ

---

[1] วิษณุ เครืองาม, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพมหานคร : แสวงสุทธิการพิมพ์, 2530) หน้า 202.

ในระบบรัฐสภานั้นในการประชุมสภาถือได้ว่าเป็นการบริหารบ้านเมืองที่จะต้องมีการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ก็จะต้องมาจากกระบวนการทางรัฐสภาทั้งสิ้น ฉะนั้น จุดมุ่งหมายที่จะให้สมาชิกของรัฐสภาได้รับความคุ้มครองป้องกันในการมาปฏิบัติหน้าที่ มิให้สมาชิกรัฐสภาถูกกลั่นแกล้งหรือถูกขัดขวางในการเข้าประชุมสภาของสมาชิกรัฐสภาได้ เพื่อที่สมาชิกรัฐสภาจะได้ปฏิบัติหน้าที่ในสภาได้เต็มความภาคภูมิด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มิต้องคอยยำเกรงผู้ใดหรือหวาดระแวงภัยใด ๆ ที่จะมามีผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตนในสภา ในการที่รักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนโดยส่วนรวม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐธรรมนูญจะต้องให้ความคุ้มกันกับสมาชิกรัฐสภาให้ได้รับความสะดวกปลอดภัยในการมาปฏิบัติหน้าที่[2]

ในส่วนของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันก็มีเจตนารมณ์เดียวกันกับรัฐธรรมนูญทุก ๆ ฉบับในอดีตที่ผ่านมาที่จะต้องบัญญัติให้ความคุ้มกันกับสมาชิกรัฐสภา โดยใช้หลักการและเหตุผลเดียวกันกับรัฐธรรมนูญที่ผ่านมาเป็นเครื่องมือคุ้มครองให้กับสมาชิกรัฐสภา โดยจะใช้เป็นเกราะป้องกันให้กับสมาชิกรัฐสภามิให้ถูกกลั่นแกล้ง ขัดขวางในการมาปฏิบัติหน้าที่ในสภา ไม่ว่าจะเป็นการกลั่นแกล้งฟ้องร้อง จับกุม หรือคุมขัง เป็นเหตุให้สมาชิกรัฐสภาไม่ได้รับความปลอดภัยในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อผลประโยชน์ในทางการเมืองของฝ่ายบริหารหรือบุคคลอื่นที่กลั่นแกล้งสมาชิกรัฐสภา แต่ในสถานการณ์การเมืองในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ของการให้ความคุ้มกันตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่จะไม่ให้สมาชิกรัฐสภาถูกกลั่นแกล้งจากสมาชิกฝ่ายบริหารนั้น สมาชิกรัฐสภาฝ่ายบริหารเองก็คงไม่กล้าที่จะกลั่นแกล้งหรืออาจจะไม่มีโอกาสที่จะกระทำการดังกล่าวกับสมาชิกรัฐสภาได้ ทั้งนี้ก็เพราะเหตุที่ว่าในปัจจุบันประชาชนสามารถติดตามข่าวสารได้แทบทุกด้านไม่ว่าจะเป็นสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ อินเตอร์เน็ต และสื่อมวลชนจากทุกแขนงสามารถที่จะรายงานข่าวสารข้อมูลดังกล่าวได้อย่างแม่นยำและรวดเร็วกว่าในอดีตมาก เมื่อเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นที่ไหนอย่างไรมีข้อเท็จจริงอย่างไร ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ในทันที จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ฝ่ายบริหารเองอาจจะมองว่าเป็นการเสี่ยงที่ได้ผลตอบแทนที่ไม่คุ้มค่า ถ้าจะกลั่นแกล้งสมาชิกรัฐสภามิให้มาปฏิบัติหน้าที่ในสภาเพื่อผลประโยชน์ในทางการเมืองของฝ่ายบริหาร จึงไม่มีคดีอาญาใด ๆ ในปัจจุบันที่เกิดขึ้นจะมีแนวโน้มว่าเกิดจากการกลั่นแกล้งของสมาชิกรัฐสภาฝ่ายบริหาร[3] นอกจากนี้ปัจจุบันฝ่ายบริหารและฝ่ายรัฐสภาส่วนใหญ่จะมาจากพรรคการเมืองพรรคเดียวกัน โอกาสที่จะเกิดการกลั่นแกล้งกันระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายรัฐสภาจึงมีน้อยมาก แต่ในคดีอาญาของสมาชิกรัฐสภาที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดในทางอาญากลับมีแนวโน้มสูงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นคดีที่สมาชิกรัฐสภาถูกเจ้าพนักงานจับกุมขณะกระทำความผิดหรือสมาชิกรัฐสภาถูกฟ้องร้องต่อศาลว่าได้กระทำความผิด ซึ่งผลจากการกระทำความผิด

---

[2] สิริชัย เกตุสวาสิ์, ความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาไทย, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2540) หน้า 2.

[3] สิริชัย เกตุสวาสิ์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 2-3.

อาญาดังกล่าวสมาชิกรัฐสภาก็จะได้รับความคุ้มกันตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่มีอยู่และมีแนวโน้มว่าสมาชิกรัฐสภาจะนำความคุ้มกันมาใช้เป็นเครื่องป้องกันตนเองจากการกระทำความผิดในคดีอาญาดังกล่าว ในการให้ความคุ้มกันกับสมาชิกที่กระทำความผิดในคดีอาญา ซึ่งรัฐสภาจะพิจารณาเพียงเหตุที่ว่าอยู่ในสมัยประชุมสภาหรือไม่ ถ้าหากอยู่ในสมัยประชุมแล้วสภาก็จะให้ความคุ้มกันกับสมาชิกรัฐสภาเสมอ โดยมักจะอ้างเหตุผลที่ว่าเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่สืบทอดกันมาของสภา รวมถึงศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิของสมาชิกรัฐสภาเป็นประการสำคัญ ถึงแม้ว่าตามรัฐธรรมนูญจะเปิดช่องให้มีการดำเนินคดีอาญากับสมาชิกรัฐสภาได้แม้ว่าจะอยู่ในระหว่างสมัยประชุมก็ตามหากว่าสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอยู่อนุญาตให้ดำเนินคดีอาญากับสมาชิกผู้นั้นได้ แต่ในทางปฏิบัติไม่เคยปรากฏว่ามีกรณีดังกล่าวแต่อย่างใด กรณีจึงเป็นที่น่าตั้งข้อสังเกตได้ว่าสมาชิกรัฐสภาที่ได้รับความคุ้มครองกันอยู่เสมอ ๆ นั้น สมาชิกรัฐสภาถูกกลั่นแกล้งใส่ร้ายป้ายสีว่าได้กระทำความผิดดังกล่าวจริงหรือสมาชิกรัฐสภาผู้นั้นเป็นผู้มีเจตนาที่จะกระทำความผิดขึ้นเพราะถือว่าตัวเองเป็นสมาชิกรัฐสภาและได้รับความคุ้มกันจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ซึ่งการอ้างเอกสิทธิ์ความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญดังกล่าวของสมาชิกรัฐสภาอาจทำให้ประชาชนและผู้เสียหายมองได้ว่าสมาชิกรัฐสภาที่ได้รับความคุ้มกับดังกล่าวมีอภิสิทธิ์มากเกินไป รวมทั้งมีข้อสงสัยว่าความคุ้มกันหรือเอกสิทธิ์ดังกล่าวครอบคลุมเพียงไร

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นที่มาของการศึกษาความคุ้มกันบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญที่มุ่งคุ้มครองให้กับสมาชิกรัฐสภาในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ในการประชุมสภา ซึ่งถ้าหากสมาชิกรัฐสภานำมาใช้ให้ถูกต้องตามเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของรัฐธรรมนูญแล้วจะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับสมาชิกรัฐสภารวมถึงประเทศชาติและประชาชนส่วนรวม ทั้งนี้ ก็เพื่อวิเคราะห์และหามาตรการการป้องกันและแก้ไขให้สภามีวิธีปฏิบัติในการให้ความคุ้มกันกับสมาชิกรัฐสภาจากมติของสภาให้มีความชัดเจน รัดกุมขึ้น และตรงตามวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาวิเคราะห์บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ได้บัญญัติให้เอกสิทธิ์หรือความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภา ว่ามีเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์อย่างไรที่ได้บัญญัติให้เอกสิทธิ์หรือความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภา

1.2.2 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาเอกสิทธิ์หรือความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาที่เกิดขึ้นว่ามีปัญหาต่าง ๆ ในทางทฤษฎีและวิธีปฏิบัติอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการหามาตรการมาป้องกันและแก้ไขกำหนดวิธีการให้เอกสิทธิ์หรือความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาให้มีความรัดกุมและรอบคอบและมีวิธีปฏิบัติที่ชัดเจนขึ้น

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

รายงานผลงานส่วนบุคคลฉบับนี้จะศึกษาถึงข้อมูลทางประวัติศาสตร์และความเป็นมาของการให้เอกสิทธิ์หรือความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภา ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกฎหมายต่างประเทศ

1.4 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษารายงานผลงานส่วนบุคคลฉบับนี้จะศึกษาจากเอกสาร ตำรากฎหมาย แนวคำพิพากษาศาลฎีกา บทความ วิทยานิพนธ์ ข้อมูลทางอินเตอร์เน็ต โดยนำมาวิเคราะห์พร้อมทั้งนำเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบถึงบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ได้บัญญัติให้เอกสิทธิ์หรือความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภา ว่ามีเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์อย่างไรที่ได้บัญญัติให้เอกสิทธิ์หรือความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภา

1.5.2 ทำให้ทราบถึงปัญหาเอกสิทธิ์หรือความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาที่เกิดขึ้นว่ามีปัญหาต่าง ๆ ในทางทฤษฎีและวิธีปฏิบัติอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการหามาตรการมาป้องกันและแก้ไขกำหนดวิธีการให้เอกสิทธิ์หรือความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาให้มีความรัดกุมและรอบคอบและมีวิธีปฏิบัติที่ชัดเจนขึ้น

บทที่ 2
แนวคิด ทฤษฎี วิวัฒนาการเกี่ยวกับการคุ้มกัน

ในบทนี้จะทำการศึกษาถึง แนวคิด ทฤษฎี วิวัฒนาการเกี่ยวกับการให้เอกสิทธิ์คุ้มกัน เพื่อให้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎี วิวัฒนาการเกี่ยวกับการให้เอกสิทธิ์คุ้มกัน

2.1 ทฤษฎีพื้นฐานความหมายของความคุ้มกัน

ความคุ้มกัน (Immunity) หมายถึง เสรีภาพหรือปลอดจากหน้าที่ความผูกพันหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่กฎหมายกำหนดให้แก่บุคคลโดยทั่วหน้ากัน ตามหลักทฤษฎีกฎหมายรัฐธรรมนูญของต่างประเทศแล้วจะถือว่าเอกสิทธิ์และความคุ้มกันมีความหมายอย่างเดียวกันจะไม่แยกเอกสิทธิ์และความคุ้มกันออกจากกัน[4] ส่วนความหมายของเอกสิทธิ์และความคุ้มกันตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญไทยนั้น ดร.วิษณุ เครืองาม[5] ได้อธิบายถึงความหมายและความแตกต่างของเอกสิทธิและความคุ้มกันไว้ว่า “เอกสิทธิ์” (Privilege) มีความหมายแตกต่างจากความคุ้มกัน (Immunity) เอกสิทธิ์นั้นในทางกฎหมายรัฐธรรมนูญนี้ถือว่า เอกสิทธิ์ คือ สิทธิเด็ดขาดของสมาชิกรัฐสภาที่จะแสดงความคิดเห็นหรือกระทำการอย่างอื่น โดยมิให้บุคคลอื่นสอดมาเกี่ยวข้องโดยเก็บไปฟ้องร้องว่ากล่าวในทางใด ๆ เอกสิทธิ์จะมีลักษณะตลอดไป คือ เมื่อเป็นเอกสิทธิ์แล้วก็ไม่อาจจะนำเรื่องนั้นไปฟ้องร้องอีกไม่ว่าในเวลาใด ๆ ก็ตาม ส่วนความคุ้มกันในทางกฎหมายรัฐธรรมนูญความคุ้มกันมีความหมาย คือ ความคุ้มครองที่รัฐธรรมนูญให้แก่สมาชิกรัฐสภาที่จะมาประชุมสภาตามหน้าที่โดยไม่อาจถูกจับกุมคุมขังหรือดำเนินคดีใด ๆ ในลักษณะที่จะเป็นการขัดขวางต่อการมาประชุมดังกล่าวในช่วงระยะหนึ่งได้ เมื่อพ้นระยะเวลาดังกล่าวแล้วความคุ้มกันก็จะหมดไปและอาจดำเนินคดีได้

เมื่อพิจารณาวิเคราะห์ความหมายของคำว่า เอกสิทธิ์และความคุ้มกันแล้วจะเห็นได้ว่าข้อแตกต่างของความหมายที่สำคัญจะอยู่ตรงที่ ถ้าหากกรณีใดเป็นเอกสิทธิ์ (Privilege) กรณีดังกล่าวจะไม่ผิดกฎหมายผู้ใดจะฟ้องร้องกล่าวหาในทางใด ๆ มิได้ แต่ความคุ้มกัน (Immunity) นั้นกรณีเป็นความผิดตามกฎหมายอยู่คงเดิม แต่จะถูกจับกุม คุมขัง หรือดำเนินคดีตามความผิดในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภาไม่ได้ ต่อเมื่อสมาชิกรัฐสภาไม่ต้องปฏิบัติหน้าที่หรือพ้นจากตำแหน่งหน้าที่นั้นแล้วจึงจะดำเนินคดีต่อไปได้ ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงที่มาของหลักการนี้แล้ว จะเห็นได้ว่าเหตุผลที่แท้จริงในการบัญญัติหลักการนี้ไว้ในรัฐธรรมนูญก็เพื่อเป็นการประกันการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภาว่าจะไม่ถูกก้าวก่ายโดยผู้ใดทั้งสิ้น สำหรับเหตุผลที่ยอมรับรองเอกสิทธิ์ก็เนื่องมาจากในการ

---

[4] สิริชัย เกตุสวาสดิ์, “ความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาไทย,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2540), หน้า 8.

[5] วิษณุ เครืองาม, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพมหานคร : แสวงสุทธิการพิมพ์, 2530) หน้า 465-466.

อภิปรายแสดงความเห็นตามหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภาอาจจะต้องมีการโต้แย้งกันอย่างรุนแรงเพื่อหักล้างเหตุผลซึ่งกันและกัน และการอภิปรายนั้นอาจพาดพิงถึงเรื่องอื่น ๆ ซึ่งเป็นเรื่องส่วนตัวหรือส่วนรวมก็ได้ ต้องถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะของสมาชิกรัฐสภาเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติ ไม่ควรจะนำเรื่องดังกล่าวไปฟ้องร้องหรือดำเนินคดีแต่ประการใด ส่วนเหตุผลที่เป็นที่ยอมรับความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาก็เพื่อป้องกันมิให้ฝ่ายบริหารกลั่นแกล้ง จับกุม คุมขัง ดำเนินคดีสมาชิกรัฐสภาในระหว่างสมัยประชุมและเพื่อให้สมาชิกรัฐสภาได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้ตามปกตินั่นเอง

2.2 ประวัติและวิวัฒนาการของความคุ้มกัน[6]

แนวความคิดในการให้เอกสิทธิ์และความคุ้มกันแก่สมาชิกรัฐสภาถือกำเนิดมาจากประเทศอังกฤษ โดยประเทศอังกฤษเป็นประเทศแรกที่มีการยอมรับในหลักการในเรื่องเอกสิทธิ์และความคุ้มกัน จุดกำเนิดทางประวัติศาสตร์ของเอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาอังกฤษเริ่มต้นขึ้นมาทีละเล็กละน้อยไปพร้อม ๆ กับการก่อกำเนิดของรัฐสภา โดยที่เราไม่สามารถที่จะแยกประวัติศาสตร์การกำเนิดรัฐสภาและเอกสิทธิ์ของประเทศอังกฤษออกจากกันได้โดยชัดเจน จุดกำเนิดของเอกสิทธิ์ของรัฐสภาในประเทศอังกฤษนั้นมีผลพวงมาจากการต่อสู้อันยาวนานของสมาชิกสภาสามัญ ทั้งนี้ก็เพื่อสถาปนาความเป็นอิสระและอำนาจในการกำหนดกิจการของสมาชิกสภาสามัญด้วยตนเอง การต่อสู้ของสมาชิกสภาสามัญนี้ได้เริ่มต้นขึ้นในตอนปลายของศตวรรษที่ 14 โดยในขณะเวลานั้นสภาสามัญได้แยกตัวออกมาจากสภาขุนนางแล้วด้วยเหตุที่ว่าในช่วงต่อระหว่างศตวรรษที่ 13 และศตวรรษที่ 14 สภาที่ปรึกษาของพระมหากษัตริย์ที่เรียกว่า “Magnum Concilium” ได้มีการเรียกประชุมโดยพระเจ้าเอ็ดเวอร์ดที่ 1 โดยให้บรรดากลุ่มบุคคลจากเมืองต่าง ๆ กล่าวคือ พวกพ่อค้าวานิชและพวกอัศวินจากเมืองต่าง ๆ ที่มีความสำคัญให้เข้าร่วมประชุมด้วย เพื่อให้ผู้ที่เข้าร่วมประชุมได้ออกไปชี้แจงนโยบายรวมทั้งเหตุผลต่าง ๆ เช่น การเก็บภาษีให้ประชาชนโดยทั่วไปทราบ ซึ่งบุคคลที่ต่างสถานะภาพกันในสังคมมาร่วมประชุมกันจึงต่างคนต่างจับกลุ่มกันอยู่เป็นพวก ๆ เป็นผลทำให้มีการก่อให้เกิดการแยกตัวออกมาเป็นสองสภาในที่สุด เหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ได้กลายมาเป็นตัวแปรที่ค่อย ๆ เปลี่ยนสถานะภาพของสภาที่ปรึกษาแห่งพระมหากษัตริย์ให้กลายเป็นรัฐสภาไปทีละน้อยจนในท้ายที่สุดประชาชนที่มีปัญหาในทางกฎหมายต่าง ๆ เริ่มที่จะหันเข้าหาสภาเพื่อให้ช่วยหาทางแก้ไขให้

ผลพวงจากการต่อสู้กันมาอย่างยาวนานของสภาสามัญก็เพื่อสถาปนาความเป็นอิสระของตนรวมถึงอำนาจในการกำหนดกิจการของตนด้วยตนเอง การต่อสู้ของสมาชิกรัฐสภาในอันที่จะ

---

[6] สิริชัย เกตุสวาสดิ์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 10-14.

ให้ได้มาซึ่งเอกสิทธิ์และความคุ้มกันในตอนปลายของศตวรรษที่ 14 นั้น คือ การต่อสู้ของสภาเพื่อให้ได้มาซึ่งเสรีภาพจากการจับกุม คุมขัง เพราะว่าเป็นเอกสิทธิ์ที่สำคัญอีกอันหนึ่งที่สมาชิกสภาสามัญได้พยายามต่อสู้เพื่อให้ได้มาพร้อม ๆ กับเสรีภาพในการพูดอภิปราย (Freedom of speech) การต่อสู้ของสมาชิกสภาสามัญซึ่งถือเป็นเหตุการณ์ที่สำคัญในทางประวัติศาสตร์ที่เป็นการแสดงให้เห็นถึงความพยายามอยู่ตลอดเวลาของสมาชิกรัฐสภา โดยในการต่อสู้สภาสามัญได้เริ่มรับเอาแนวความคิดในเสรีภาพและความเป็นอิสระของสภาจากอำนาจของฝ่ายบริหารหรือพระมหากษัตริย์มากขึ้น ในขณะที่อำนาจของพระมหากษัตริย์เองก็ได้ลดน้อยลงไป ในยุคแห่งความทรงอำนาจเด็ดขาดของพระมหากษัตริย์ได้ผ่านพ้นไปแล้วและไม่อาจนำมาใช้ได้อีกในยุคของพระเจ้าชาร์ล ต่อมาในปี ค.ศ. 1688 รัฐสภาก็ได้มีการทูลเชิญเจ้าชายวิลเลี่ยมจากนครแห่งหนึ่งในรัฐของฮอลแลนด์มาเป็นพระมหากษัตริย์แทน ทรงพระนามว่าเจ้าชายวิลเลี่ยมที่ 3 และก่อนที่เจ้าชายวิลเลี่ยมจะขึ้นครองราชย์นั้น สภาได้นำเอาร่างคำแถลงรับรองสิทธิของประชาชน (Bill of Rights) เพื่อให้พระองค์ลงพระปรมาภิไธยรับรองผูกพันพระองค์เป็นคู่สัญญากับรัฐสภาว่าจะไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นการล่วงละเมิดสิทธิของประชาชนและสมาชิกรัฐสภา จากร่างคำแถลงรับรองสิทธิของประชาชนดังกล่าวถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของหลักเรื่องเอกสิทธิ์และความคุ้มกันที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่มีการบัญญัติไว้โดยชัดเจน เรียกว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิ (Bill of Rights ค.ศ.1689) โดยมีการบัญญัติรับรองสิทธิของประชาชนและสมาชิกรัฐสภาไว้ในมาตรา 9 ไว้ดังนี้ “ในการพูดและการอภิปรายหรือการดำเนินการใด ๆ ในรัฐสภานั้นเป็นสิทธิเสรีซึ่งไม่อาจจะนำไปฟ้องร้องเป็นคดีในศาลหนึ่งได้” ข้อความที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 9 นี้ได้เคยมีบัญญัติไว้ครั้งหนึ่งแล้วในสมัยของพระเจ้าเฮนรี่ที่ 8 เมื่อ ค.ศ.1512 ซึ่งข้อความดังกล่าวได้กำหนดให้ทั้งสภาขุนนางและสภาสามัญได้รับความคุ้มกันจากการตั้งกระทู้ถามในเรื่องใด ๆ ได้ทัดเทียมกัน

นับตั้งแต่ได้มีพระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิเป็นต้นมา สมาชิกรัฐสภาก็ได้ใช้หลักเรื่องเอกสิทธิ์และความคุ้มกันมากขึ้นอย่างกว้างขวางและครอบคลุมไปถึงผู้ที่ทำการล่วงละเมิดรัฐสภาด้วย เช่น ผู้ที่พิมพ์รายงานการประชุมสภาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากสภาเสียก่อนก็จะมีความผิดในข้อหาละเมิดอำนาจของสภา หรือในกรณีที่มีผู้บุกรุกเข้าไปในที่ดินของสมาชิกรัฐสภาหรือผู้ที่ประทุษร้ายต่อทรัพย์สินของสมาชิกรัฐสภาก็ถือว่าเป็นความผิดในข้อหาละเมิดเอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาด้วยและความผิดดังกล่าวสภาจะเป็นผู้พิจารณาไต่สวนลงโทษผู้ที่กระทำความผิดดังกล่าวเองโดยไม่ต้องนำตัวผู้กระทำความผิดดังกล่าวไปฟ้องร้องยังโรงยังศาล ซึ่งในกรณีเช่นนี้ ผู้กระทำความผิดนั้นก็จะถูกปฏิเสธสิทธิทั้งหลายที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะพึงมีในคดีอาญาทั่ว ๆ ไป ตามหลัก Lex-Parliament ที่ได้ปรากฏอยู่ในขณะนั้น ซึ่งต่อมาได้มีการแก้ไขหลักเอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภาแต่เฉพาะการอภิปรายของสมาชิกรัฐสภาในการประชุมสภาเท่านั้น ส่วนในเรื่องของความคุ้มกันที่เกี่ยวกับการจับกุม คุมขัง นั้น คงคุ้มครองสมาชิกรัฐสภาแต่เฉพาะในการเดินทางไปและเดินทางกลับจากการประชุมสภาหรือมีเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นระหว่างสมัยประชุมของสภาเท่านั้น ปัจจุบันนี้

พระราชบัญญัติว่าด้วยเอกสิทธิ์ (Bill of Rights) ยังคงเป็นแม่บทของหลักแห่ง เอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาอยู่เสมอ ๆ ซึ่งในหลาย ๆ ประเทศที่ได้รับอิทธิพลจากประเทศอังกฤษก็ได้รับเอาหลักในมาตรา 9 ไปใช้ในการปกครองประเทศ โดยได้บัญญัติให้เอกสิทธิ์และความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาไว้ในรัฐธรรมนูญ รวมถึงประเทศไทยก็ได้รับเอาอิทธิพลจากกฎหมายฉบับดังกล่าวมาบัญญัติบังคับใช้เพื่อคุ้มครองสิทธิของสมาชิกรัฐสภาด้วย โดยได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญตั้งแต่ฉบับแรกจนถึงฉบับปัจจุบัน

2.3 ความคุ้มกันตามกฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศอังกฤษ[7]

หลักการในเรื่องเอกสิทธิ์และความคุ้มกันของประเทศอังกฤษได้ถือกำเนิดขึ้นสืบเนื่องมาจากความเห็นของมวลสมาชิกของทั้งสองสภา ได้แก่ สมาชิกของสภาขุนนางและสมาชิกของสภาสามัญ ซึ่งพยายามที่จะสร้างเกราะคุ้มกันขึ้นมาเพื่อปกป้อง ป้องกันตนเองในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ เพื่อเป็นการป้องกันภยันตรายจากการแทรกแซงของบุคคลหรือองค์กรภายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแทรกแซงจากองค์ประมุขของรัฐคือพระมหากษัตริย์กับพวกฝ่ายบริหาร สมาชิกสภาขุนนางและสมาชิกสภาสามัญจึงต้องอ้างสิทธิ์เพื่อปกป้องคุ้มครองตนเองเสมอ ซึ่งได้มีการริเริ่มและยอมรับรองหลักเรื่องเอกสิทธิ์ในรัฐธรรมนูญและได้มีการพัฒนามาเป็นลำดับ กล่าวคือ ในสมัยของพระเจ้าเจมส์ที่ 2 (James II) นั้น ขณะนั้นนายวิลเลี่ยม (Williams) ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นประธานสภาสามัญได้ถูกพิจารณาพิพากษาลงโทษในคดีทางอาญาเพราะเหตุที่บังอาจพิมพ์โฆษณาเผยแพร่เอกสารการประชุม จนเป็นที่ระคายเคืองต่อพระบรมเดชานุภาพของพระเจ้าเจมส์ที่ 2 เมื่อครั้งที่พระองค์ดำรงตำแหน่ง ดยุค ออฟ ยอร์ค ในคดีดังกล่าวนี้ได้กลายเป็นคดีประวัติศาสตร์เพราะได้นำไปสู่การร่างมาตรา 9 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิ (Bill of Rights) ในเวลาต่อมาและถือว่าหลักเอกสิทธิ์และความคุ้มกันเป็นหลักยกเว้นจากหลัก “Common law” ถือว่าเป็นหลัก “Lex et Consuetude Parliament” ซึ่งถือว่าอยู่ในสภานะที่สูงกว่ากฎหมาย ของประเทศในส่วนอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้ว และในระยะที่สภาได้เริ่มอ้างเอกสิทธิ์และความคุ้มกันนี้เอง ฝ่ายตุลาการเริ่มแสดงความไม่พอใจและเมื่อได้มีการฟ้องร้องกันขึ้นฝ่ายตุลาการก็มักจะตัดสินคดีไปตามกฎหมาย โดยมิได้นำพาต่อหลักการของ “Lex Parliament” หรือหลักเอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภาจนเป็นสาเหตุให้มีการขัดแย้งกันอยู่เป็นประจำ

นับตั้งแต่ปี ค.ศ.1689 เป็นต้นมา สมาชิกรัฐสภาไม่ว่าจะเป็นสมาชิกสภาขุนนางหรือสภาสามัญต่างก็มีการอ้างเอกสิทธิ์และความคุ้มกันกันมากขึ้น โดยถือว่าเอกสิทธิ์และความคุ้มกันใหม่ ๆ ก็อาจเกิดขึ้นได้เสมอโดยอาศัยแต่เพียงการลงมติของรัฐสภาเท่านั้น ดังที่กล่าวว่า “Privilege or Immunity Occurs only by the Resolution in the House of Common” ได้มีการใช้หลักเอกสิทธิ์และความคุ้มกันเป็นเกราะกำบังสมาชิกรัฐสภาเสมอ และในขณะเดียวกันสภาก็หันไปลงโทษผู้ที่

---

[7] สิริชัย เกตุสวาสดิ์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 14-19.

ล่วงละเมิดรัฐสภา เช่น ผู้พิมพ์รายงานการประชุมสภาโดยไม่ได้รับอนุญาตก็จะมีความผิดในข้อหาว่าละเมิดอำนาจสมาชิกสภา (Breach of Privilege) นอกจากนี้ สภายังได้ลงมติไปในทางขยายออกไปครอบคลุมถึงเรื่องราวต่าง ๆ อีกมากมาย เช่น กรณีที่มีการบุกรุกเข้าไปในที่ดินของสมาชิกรัฐสภา ผู้ที่ได้ประทุษร้ายต่อทรัพย์สินของสมาชิกรัฐสภา เช่น ลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ชิงทรัพย์ หรือปล้นทรัพย์ของสมาชิกรัฐสภา ถือว่าเป็นความผิดในข้อหาละเมิด เอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาและถือว่าความผิดดังกล่าวนั้นรัฐสภาจะเป็นผู้พิจารณาไต่สวนลงโทษผู้กระทำความผิดเสียเองโดยไม่มีการนำตัวไปฟ้องร้องยังศาล ในกรณีเช่นนี้ ผู้กระทำความผิดจะถูกปฏิเสธสิทธิทั้งหลายที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยพึงจะมีในคดีอาญาทั่ว ๆ ไป และในเวลาต่อมารัฐสภาเองยังได้ขยายเอกสิทธิ์และความคุ้มกันไปยังบุคคลหรือคณะเครือญาติของสมาชิกรัฐสภาด้วย ทั้ง ๆ ที่บุคคลเหล่านั้นมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับรัฐสภาแต่อย่างใด

จะเห็นได้ว่า สภาขุนนางและสภาสามัญได้พยายามที่จะตีความหรือขยายผลของการลงมติของรัฐสภาไปให้มีขอบเขตกว้างขวางให้มากที่สุด โดยสามารถแยกเอกสิทธิ์และความคุ้มกันได้ 3 ประการ คือ

1. เอกสิทธิ์และความคุ้มกันในการอภิปรายในรัฐสภา ผู้ใดจะนำไปเป็นมูลเหตุในการฟ้องร้องในทางใดมิได้

2. เอกสิทธิ์และความคุ้มกันที่จะไม่ถูกจับกุม คุมขัง ในระหว่างสมัยการประชุมสภา

3. เอกสิทธิ์และความคุ้มกันในการที่จะคุ้มครองหรือรักษาศักดิ์ศรีของสมาชิกรัฐสภาที่ผู้ใดจะมาประทุษร้ายกระทำความผิดหรือล่วงละเมิดมิได้ อันมีลักษณะคล้ายกับการล่วงละเมิดอำนาจศาลนั่นเอง

ต่อมาภายหลังจากที่ได้มีการออกพระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิในปี ค.ศ.1689 หลักเรื่องเอกสิทธิ์และความคุ้มกันก็ได้ขยายออกไปเฉพาะการอภิปรายของสมาชิกรัฐสภาเท่านั้น ส่วนในเรื่องของความคุ้มกันที่เกี่ยวกับการจับกุม คุมขังนั้นก็คุ้มครองเฉพาะในการเดินทางไปและกลับจากการประชุมสภาหรือในกรณีที่มีเหตุการณ์เกิดขึ้นระหว่างสมัยประชุมเท่านั้น ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงโดยคลายความเข้มข้นในการให้ความคุ้มครองลงและมีการเข้มงวดกวดขันให้รัดกุมยิ่งขึ้น ในที่สุดได้มีการยกเลิกหลักเรื่องเอกสิทธิ์และความคุ้มกันในประการที่สามดังกล่าวข้างต้น โดยจำกัดอยู่เพียงแต่เอกสิทธิ์และความคุ้มกันที่เกี่ยวกับการอภิปรายในสภากับการห้ามมิให้จับกุม คุมขัง สมาชิกสภาในระหว่างสมัยประชุมเท่านั้น

หลักเอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาของประเทศอังกฤษนั้น ส่วนใหญ่มิได้มีการบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษร แต่เกิดจากการลงมติของสภาทั้งสองสภา และถ้าหากมติใดถือเป็นมติที่สำคัญจะมีการนำไปบัญญัติขึ้นเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรเพื่อรองรับมตินั้นในภายหลัง แต่หลักการดังกล่าวไม่ค่อยจะเกี่ยวข้องกับฝ่ายตุลาการเท่าใดนัก เพราะส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของสภาแต่ละสภาในอันที่จะหยิบยกเอกสิทธิ์และความคุ้มกันดังกล่าวขึ้นมาดำเนินการกันเอง จากหลักการ

ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า หลักเรื่องเอกสิทธิ์และความคุ้มกันของประเทศอังกฤษนั้นในบางกรณีจะถือว่าเป็นจารีตประเพณีและในบางเรื่องก็จะปรากฏอยู่ในข้อบังคับการประชุมสภาและในบางเรื่องก็จะปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร โดยเฉพาะบทบัญญัติมาตรา 9 ซึ่งถือว่าเป็นจุดกำเนิดที่เป็นลายลักษณ์อักษรของเรื่องเอกสิทธิ์และความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญของประเทศอังกฤษ ปัจจุบันประเทศอังกฤษจะมีสมัยประชุมปีละหนึ่งสมัย โดยจะเริ่มต้นขึ้นในเดือนตุลาคมหรือพฤศจิกายนของแต่ละปีและอาจจะมีการหยุดการเข้าประชุมบ้างในช่วงเทศกาลต่าง ๆ เช่น คริสต์มาส หรือเทศกาลอิสเตอร์ โดยเฉลี่ยแล้วสภาผู้แทนราษฎรจะมีเวลาในการประชุมของแต่ละสมัยประมาณ 175 วัน ในขณะที่สภาขุนนางจะมีการประชุมกันเพียง 140 วัน

ปัจจุบันความคุ้มกันตามกฎหมายรัฐธรรมนูญประเทศอังกฤษที่ได้บัญญัติให้ความคุ้มครองกับบรรดาสมาชิกรัฐสภาไว้ได้กำหนดให้สมาชิกรัฐสภามีสิทธิ์ที่จะมาประชุมในรัฐสภาได้ตลอดสมัยประชุม แต่เดิมนั้นสมาชิกรัฐสภาจะได้รับเฉพาะเอกสิทธิ์ในการอภิปรายเท่านั้น แต่ต่อมาได้รับความคุ้มกันจากการจับกุมในระหว่างสมัยประชุม โดยได้มีการบัญญัติไว้เมื่อวันที่ 3 มีนาคม ค.ศ.1959 ดังนี้ “สมาชิกผู้ใดที่ถูกยื่นญัตติเพื่อดำเนินการจับกุม ให้ยกเว้นการดำเนินคดีเพื่อให้สมาชิกของทั้งสองสภาได้ปฏิบัติหน้าที่ได้ตลอดสมัยประชุม” ส่วนพระราชบัญญัติเอกสิทธิ์รัฐสภา ค.ศ.1770 ได้กล่าวถึงความคุ้มกันของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ในข้อ 2 ดังนี้

“2. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะไม่ถูกจับกุมหรือคุมขัง พระราชบัญญัตินี้ได้ขยายขอบเขตไปสู่ผู้เป็นอัศวินและสมาชิกหรือกรรมาธิการของสภาผู้แทนราษฎรแห่งบริเทนใหญ่ ซึ่งสมาชิกดังกล่าวจะได้รับความคุ้มกันที่จะไม่ถูกจับกุม คุมขังในระหว่างสมัยประชุม”

2.4 ความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาไทย

2.4.1 วิวัฒนาการของความคุ้มกันตามกฎหมายรัฐธรรมนูญไทย[8]

เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2475 ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญใช้เป็นหลักในการปกครองประเทศให้ปกครองประเทศเป็นครั้งแรก โดยรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่ได้ประกาศใช้ คือ พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ.2475 โดยรัฐธรรมนูญฉบับแรกของไทยได้กำหนดทิศทางของการปกครองประเทศให้ปกครองโดยระบบรัฐสภา ซึ่งรัฐสภาไทยได้มีบทบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ.2475 จะมีเพียงสภาเดียวและมีบทบัญญัติเพียง 39 มาตรา โดยในมาตรา 17 ของรัฐธรรมนูญฉบับแรกได้บัญญัติหลักความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาไว้ว่า การฟ้องร้องสมาชิกของสภาผู้แทนราษฎรเป็นคดีอาชญายังโรงยังศาลจะต้องได้รับอนุญาตจากสภาก่อนศาลจึงจะรับฟ้องได้[9] จากหลักความคุ้มกันดังกล่าวถือได้ว่าเป็น

---

8 สิริชัย เกตุสวาสดิ์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 35-38.

9 ยุทธนา สุวรรณวิวัฒน์, เอกสิทธิ์และความคุ้มกันตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529), หน้า 126.

จุดเริ่มต้นของความคุ้มกันที่ได้บัญญัติไว้เป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญของไทย กล่าวคือ ความคุ้มกันสมาชิกสภาได้มีขึ้นเป็นครั้งแรกพร้อมกับการมีรัฐธรรมนูญเป็นครั้งแรกของประเทศไทยเช่นกัน ต่อมามีการประกาศยกเลิกพระราชบัญญัติรัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ.2475 และมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ.2475 แทนรัฐธรรมนูญฉบับเดิม โดยรัฐธรรมนูญฉบับที่สองนี้ได้บัญญัติให้ความคุ้มกันไว้สองมาตราด้วยกัน ได้แก่

มาตรา 33 บัญญัติว่า “ในระหว่างสมัยประชุม ผู้ใดจะฟ้องร้องสมาชิกแห่งสภาในทางอาญา ท่านว่าศาลจะต้องได้รับอนุญาตจากสภาก่อนจึงจะพิจารณาได้ และการพิจารณาคดีนั้นต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะเข้าประชุมสภา

อนึ่ง การพิจารณาคดีที่ศาลได้กระทำไปก่อนมีคำอ้างว่า ผู้ต้องหาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ท่านว่าเป็นอันใช้ได้”

มาตรา 34 บัญญัติว่า “ในระหว่างสมัยประชุมห้ามมิให้จับหรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาไปกักขังไว้ เว้นแต่จับในขณะกระทำความผิด แต่ต้องรีบรายงานไปยังประธานแห่งสภาและประธานแห่งสภานั้นอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับให้พ้นจากการกักขังได้”

จากบทบัญญัติความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญเองได้มองเห็นความสำคัญของการประชุมสภาของสมาชิกรัฐสภา เพราะการประชุมสภาถือได้ว่าเป็นกระบวนการของการบริหารบ้านเมือง กำหนดนโยบายต่าง ๆ ประเทศชาติจะเจริญรุ่งเรืองหรือล่มสลายสภาเท่านั้นเป็นผู้กำหนด รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ.2475 จึงได้ขยายความคุ้มกันสมาชิกสภาไว้ให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ของสมาชิกรัฐสภาและในทางกลับกันก็ป้องกันมิให้สมาชิกสภานำความคุ้มกันที่ได้รับจากรัฐธรรมนูญไปใช้ จนเป็นสาเหตุให้สมาชิกสภาถูกยกเว้นโทษทางอาญาได้ ดังจะเห็นได้จากการที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้ประธานสภาเป็นผู้วินิจฉัยว่า สมควรจะให้ความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาผู้นั้นหรือไม่ ในกรณีที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้าประธานแห่งสภาอาจจะให้ความคุ้มกันโดยสั่งให้ปล่อยหรือไม่ให้ความคุ้มกันโดยสั่งให้ดำเนินคดีต่อไปก็ได้ ในกรณีที่เป็นการจับสมาชิกสภาในขณะกระทำความผิด เนื่องจากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญใช้คำว่าอาจสั่งให้ปล่อยนั่นเอง จึงไม่จำเป็นว่าเมื่อเป็นสมาชิกแล้วจะต้องได้รับความคุ้มกันจากรัฐธรรมนูญในคดีอาญาทุกการกระทำความผิดเสมอไปทุกกรณี

เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2489 ได้ประกาศใช้แทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ.2489 การปกครองของไทยก็ได้เปลี่ยนระบบการปกครองมาเป็นระบบสองสภา เพื่อให้การประชุมสภาหรือการบริหารกิจการของประเทศเป็นไปด้วยความรัดกุมรอบคอบยิ่งขึ้น และในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2489 ถือได้ว่าเป็นรัฐธรรมฉบับแรกที่ได้กำหนดให้การปกครองประเทศเป็นระบบสองสภาและก็ถือได้ว่าเป็นวิวัฒนาการขั้นสุดท้ายของความเป็นมาในเรื่องของความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาเช่นกัน เพราะความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2489 ได้พัฒนาถึงจุดสุดยอดแล้ว กล่าวคือ สมาชิกรัฐสภาได้รับความคุ้ม

กันเพิ่มมากขึ้นจากรัฐธรรมนูญฉบับก่อนที่มีเพียงสองมาตราเป็นสามมาตรา โดยความคุ้มกันกันที่เพิ่มขึ้นของสมาชิกสภา คือ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตรา 51 บัญญัติว่า “ถ้าสมาชิกรัฐสภาหรือสภาผู้แทนถูกกักขังอยู่ในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณีจะต้องสั่งปล่อย ถ้าหากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอคำสั่งปล่อยตามความในวรรคก่อนให้มีผลบังคับตั้งแต่วันสั่งปล่อยจนถึงวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม” อาจกล่าวได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2489 มีการบัญญัติให้หลักความคุ้มกันสมาชิกสภาไว้มากที่สุดนับตั้งแต่ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญมา ทั้งนี้ เพื่อที่จะให้สมาชิกรัฐสภาได้รับความคุ้มครองป้องกันให้มากที่สุด โดยหลักการและเหตุผลเดียวกันของรัฐธรรมนูญทุกฉบับที่ว่า เพื่อเป็นการป้องกันมิให้สมาชิกรัฐสภาถูกกลั่นแกล้งหรือขัดขวางมิให้สมาชิกรัฐสภามาประชุมสภาได้ เพื่อสมาชิกรัฐสภาจะได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนในสภาได้เต็มภาคภูมิด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มิต้องคอยยำเกรงผู้ใด หรือคอยหวาดระแวงภัยใด ๆ เพราะสมาชิกรัฐสภาจะต้องทำหน้าที่ที่สำคัญยิ่งในการที่จะรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนโดยส่วนรวม จึงจำเป็นจะต้องได้รับความปลอดภัยในการปฏิบัติหน้าที่อันสำคัญยิ่ง กฎหมายรัฐธรรมนูญจึงได้ให้ความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาไว้

ในปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยก็ยังยืนยันในเจตนารมณ์เดียวกันกับรัฐธรรมนูญในอดีตที่ผ่านมา ในหลักการและเหตุผลเดียวกันในการให้ความคุ้มกันสมาชิกสภาไว้ก็คือเพื่อเป็นเกราะป้องกันสมาชิกรัฐสภามิให้ถูกกลั่นแกล้งขัดขวางสมาชิกมิให้เข้าประชุมสภาโดยการถูกฟ้องร้อง จับกุม คุมขัง เพื่อให้สมาชิกผู้นั้นเข้าประชุมสภาได้ เพื่อผลประโยชน์ในทางการเมืองของฝ่ายบริหารหรือบุคคลที่กลั่นแกล้งสมาชิกรัฐสภาก็ตาม เมื่อพิจารณาวิเคราะห์หลักการและที่มาของบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ได้บัญญัติให้ความคุ้มกันกับสมาชิกรัฐสภาแล้วจะเห็นได้ว่า เหตุผลที่แท้จริงในการบัญญัติหลักการนี้ไว้ในรัฐธรรมนูญก็เพื่อเป็นการประกันการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภาว่าจะไม่ถูกก้าวก่ายโดยผู้ใดหรือกลุ่มบุคคลใดทั้งสิ้น ในการที่จะกลั่นแกล้งขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวของสมาชิกสภา เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาได้มาปฏิบัติหน้าที่ของตนได้ตามปกตินั่นเอง[10]

2.4.2 ประเภทของบุคคลที่ได้รับความคุ้มกัน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้วางหลักเกณฑ์ที่จะให้ความคุ้มกันแก่สมาชิกรัฐสภา เพื่อเป็นเครื่องป้องกันสมาชิกรัฐสภาในการที่จะเข้าร่วมประชุมสภา เพราะในระบอบประชาธิปไตยแล้วการประชุมสภาของสมาชิกรัฐสภามีความสำคัญอย่างยิ่ง ถือได้ว่าเป็นการประชุมที่ทรงเกียรติและมีศักดิ์ศรีอย่างยิ่ง ความสำคัญในการประชุมของสมาชิกรัฐสภา คือการกำหนดบทบาทหน้าที่หรือออกกฎหมาย หรือกำหนดมาตรการต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้กับประชาชนเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมในส่วนรวมอย่างสูงสุด จึงนับได้ว่าการเข้าร่วมประชุมสภาของสมาชิกรัฐสภาเป็นการปฏิบัติหน้าที่ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการปกครองของประเทศไทยภายใต้

---

[10] วิษณุ เครืองาม, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพมหานคร : แสวงสุทธิการพิมพ์, 2530), หน้า 159.

บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติให้ใช้การปกครองในระบบ 2 สภา คือ สมาชิกวุฒิสภา กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเรียกสมาชิกของทั้ง 2 สภานี้ว่าสมาชิกรัฐสภา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 88 บัญญัติว่า

"รัฐสภาประกอบไปด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา

รัฐสภาจะประชุมร่วมกันหรือแยกกัน ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

บุคคลจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในขณะเดียวกันมิได้"

รัฐธรรมนูญเป็นตัวกำหนดหน้าที่ของรัฐสภาทั้ง 2 ประเภทไว้ สมาชิกรัฐสภา จึงเปรียบเสมือนการเป็นตัวแทนของประชาชนทั้งประเทศที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่แทนประชาชน ซึ่งหน้าที่หลัก ๆ ของสมาชิกรัฐสภาตามที่ได้บัญญัติไว้ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ เช่น การอภิปรายในการประชุมสภา การแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ รวมถึงการลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะตลอดจนตรวจสอบ สอบสวน หรือศึกษาเรื่องหนึ่งเรื่องใด โดยเฉพาะแม้กระทั่งการพิจารณาบทบัญญัติทางกฎหมายในการตราพระราชบัญญัติหรือมาตรการทางกฎหมายอื่น ๆ หลักประกันดังกล่าวที่รัฐธรรมนูญได้ให้กับสมาชิกรัฐสภาในระหว่างสมัยประชุม คือ การงดใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบางเรื่องกับสมาชิกรัฐสภาเป็นการชั่วคราว ในกรณีที่สมาชิกรัฐสภาได้กระทำความผิดในทางอาญาไม่ว่าความผิดนั้นจะได้กระทำขึ้นก่อนที่สภาจะเปิดสมัยประชุมหรือกระทำขึ้นในระหว่างสมัยประชุมสภาก็ตาม แต่เมื่อถึงสมัยประชุมสภาแล้วจะได้รับความคุ้มกันทันที คือ จะงดใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นการชั่วคราวจนกว่าจะหมดสมัยประชุมสภา เป็นต้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้วางหลักเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองสมาชิกรัฐสภาไว้ 2 ประเภท คือ

1. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
2. สมาชิกวุฒิสภา

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกจำนวนห้าร้อยคน เป็นสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวนสามร้อยเจ็ดสิบห้าคนและสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อจำนวนหนึ่งร้อยยี่สิบห้าคน การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับโดยให้ใช้บัตรเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบละหนึ่งใบ[11] ส่วนวุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนรวมหนึ่งร้อยห้าสิบคน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งในแต่ละจังหวัดจังหวัดละหนึ่งคน และมาจากการสรรหาเท่ากับจำนวนรวมข้างต้นหักด้วยจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง[12]

---

[11] ดูรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 93 วรรคหนึ่งและวรรคสอง.

[12] ดูรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 111 วรรคหนึ่ง.

2.4.3 ระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดของความคุ้มกัน

ระยะเวลาเริ่มต้นของความคุ้มกัน

ระยะเวลาเริ่มต้นของความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญถือว่าเป็นคนละประเด็นกับการเข้ารับตำแหน่งหรือการเริ่มต้นของสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือการเริ่มต้นสมาชิกวุฒิสภา เพราะการเริ่มต้นของการเป็นสมาชิกรัฐสภาในส่วนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเริ่มต้นการเป็นสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่วันเลือกตั้ง[13] ส่วนการเริ่มต้นของการเป็นสมาชิกรัฐสภาในส่วนของวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งเริ่มตั้งแต่วันที่มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการสรรหาเริ่มตั้งแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการสรรหา[14]

ส่วนระยะเวลาเริ่มต้นของหลักความคุ้มกันตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 131 ดังนี้

“ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือในกรณีที่จับในขณะกระทำความผิด

ในกรณีที่มีการจับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะกระทำความผิด ให้รายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยพลัน และประธานแห่งสภาที่ ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับได้

ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมมิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือเป็นคดีอันเกี่ยวกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง แต่การพิจารณาคดีต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา

การพิจารณาพิพากษาคดีที่ศาลได้กระทำก่อนมีคำอ้างว่าจำเลยเป็นสมาชิกของสภาใดสภาหนึ่งย่อมเป็นอันใช้ได้

ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุมพนักงานสอบสวนหรือศาล แล้วแต่กรณี ต้องสั่งปล่อยทันที ถ้าประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ

คำสั่งปล่อยให้มีผลบังคับตั้งแต่วันสั่งปล่อยจนถึงวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม”

---

[13] ดูรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 105.

[14] ดูรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 117 วรรคหนึ่ง.

เมื่อวิเคราะห์จากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญมาตรา 131 จะเห็นได้ว่า ระยะเวลาเริ่มต้นของความคุ้มกันที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ คือ วันเริ่มต้นของสมัยประชุมสมาชิกรัฐสภานั่นเอง มิใช่เริ่มต้นจากวันที่สมาชิกรัฐสภามีสมาชิกภาพเป็นสมาชิกรัฐสภา ทั้งนี้ พิจารณาได้จากบทบัญญัติมาตราดังกล่าวที่ได้บัญญัติว่า “ในระหว่างสมัยประชุม” ห้ามมิให้จับกุม คุมขัง หรือพิจารณาคดีในสมัยประชุม มิใช่ในวันเริ่มต้นสมาชิกภาพของสมาชิกรัฐสภา จึงต้องพิจารณาต่อไปว่าระยะเวลาเริ่มต้นที่แท้จริงของความคุ้มกันที่สมาชิกรัฐสภาจะได้รับเริ่มต้นนับแต่เมื่อใด รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 127 บัญญัติว่า

“ภายในสามสิบวันนับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อให้สมาชิกได้มาประชุมเป็นครั้งแรก

ในปีหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญทั่วไป และสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ

วันประชุมครั้งแรกตามวรรคหนึ่ง ให้ถือเป็นวันเริ่มสมัยประชุมสามัญทั่วไป ส่วนวันเริ่มสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติให้สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้กำหนด ในกรณีที่การเริ่มประชุมครั้งแรกตามวรรคหนึ่งมีเวลาจนถึงสิ้นปีปฏิทินไม่ถึงหนึ่งร้อยห้าสิบวัน จะไม่มีการประชุมสมัยสามัญนิติบัญญัติสำหรับปีนั้นก็ได้

ในสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ ให้รัฐสภาดำเนินการประชุมได้เฉพาะกรณีที่บัญญัติไว้ในหมวด 2 หรือการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติ การอนุมัติพระราชกำหนด การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม การรับฟังคำชี้แจงและการให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญา การเลือกหรือการให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่ง การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง การตั้งกระทู้ถาม และการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เว้นแต่รัฐสภาจะมีมติให้พิจารณาเรื่องอื่นใดด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

สมัยประชุมสามัญของรัฐสภาสมัยหนึ่ง ๆ ให้มีกำหนดเวลาหนึ่งร้อยยี่สิบวัน แต่พระมหากษัตริย์จะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ขยายเวลาออกไปก็ได้

การปิดสมัยประชุมสมัยสามัญก่อนครบกำหนดเวลาหนึ่งร้อยยี่สิบวัน จะกระทำได้แต่โดยความเห็นชอบของรัฐสภา”

มาตรา 128 วรรคสาม บัญญัติว่า “เมื่อมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ พระมหากษัตริย์จะทรงเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญก็ได้”

จากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 127 จะเห็นได้ว่า ความคุ้มกันจะเริ่มต้นพร้อมกันการกำหนดวันเปิดประชุมรัฐสภา โดยมาตรา 127 ได้แบ่งการประชุมสามัญออกเป็น 2 อย่าง คือ การประชุมสมัยสามัญทั่วไป และการประชุมสมัยสามัญนิติบัญญัติ นอกจากนี้ตามมาตรา 128 วรรคสาม สมาชิกรัฐสภายังสามารถที่จะประชุมสมัยวิสามัญอีกก็ได้ ดังนั้น การเริ่มต้นความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาก็จะครอบคลุมคุ้มกันให้กับสมาชิกรัฐสภาทุกครั้งที่มี

การเปิดสมัยประชุม ไม่ว่าจะเป็นการประชุมสภาสมัยสามัญหรือสมัยวิสามัญ ก็ตาม การเริ่มต้นคุ้มกันของแต่ละสมัยประชุมจะเริ่มต้นพร้อมกับวันเปิดสมัยประชุมของรัฐสภา ซึ่งสภาจะเป็นผู้กำหนดวันเริ่มต้นสมัยประชุมเมื่อรัฐสภากำหนดวันเปิดสมัยประชุมรัฐสภาไม่ว่าจะเป็นการประชุมสภาสมัยสามัญหรือสมัยวิสามัญก็ตาม สมาชิกรัฐสภาก็จะได้รับความคุ้มกันพร้อมกันไปด้วย เพื่อให้สมาชิกรัฐสภามาประชุมสภาได้โดยไม่มีอุปสรรคใด ๆ มาขัดขวางนั้นเอง[15] ดังนั้น ระยะเวลาเริ่มต้นของความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาก็คือวันแรกที่เปิดสมัยประชุมสภาไม่ว่าจะเป็นการเปิดประชุมสมัยสามัญหรือสมัยวิสามัญก็ตาม ถือได้ว่าเป็นระยะเวลาเริ่มต้นของความคุ้มกัน

ระยะเวลาสิ้นสุดของความคุ้มกัน

ความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ สมาชิกรัฐสภาจะได้รับความคุ้มกันตลอดระยะเวลาที่สมาชิกรัฐสภาปฏิบัติหน้าที่ในสมัยประชุมสภา แต่ระยะเวลาของการให้ความคุ้มกันมิได้สิ้นสุดลงตามกำหนดเวลาของสมัยประชุมแต่เพียงอย่างเดียว อาจมีปัจจัยอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องที่จะทำให้สมาชิกรัฐสภาหมดความคุ้มกันหรือไม่มีสิทธิได้รับความคุ้มกันนี้ ทำให้สมาชิกรัฐสภาจะต้องถูกดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเหมือนกับประชาชนโดยทั่วไป เสมือนหนึ่งว่าไม่เคยได้รับความคุ้มกันมาก่อน ดังนั้น จึงต้องพิจารณาถึงการสิ้นสุดของความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาว่าจะสิ้นสุดลงด้วยเหตุประการได้บ้าง[16] ดังนี้

1. การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกรัฐสภาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 106 และมาตรา 119 ซึ่งเป็นบทบัญญัติว่าด้วยการสิ้นสุดความคุ้มกันลงเพราะสมาชิกรัฐสภาขาดจากสมาชิกภาพ[17]

2. การสิ้นสุดความคุ้มกันเนื่องจากมีพระราชกฤษฎีกาปิดสมัยประชุมของรัฐสภา

ในส่วนของการสิ้นสุดความคุ้มกันลงเนื่องจากมีพระราชกฤษฎีกาปิดสมัยประชุมของรัฐสภา เมื่อมีพระราชกฤษฎีกาปิดสมัยประชุมของสมาชิกรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 128 หรือแม้แต่การปิดสมัยประชุมก่อนครบกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันของสมาชิกรัฐสภาตามมาตรา 127 วรรคหก ก็ตาม ผลของการปิดประชุมสภาไม่ว่าในวาระใดก็ตาม ความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภาจะสิ้นสุดลงทันที การดำเนินการต่าง ๆ ในกระบวนพิจารณาความอาญาที่ได้หยุดชะงักลงเมื่อตอนเริ่มเปิดสมัยประชุมรัฐสภาก็เริ่มมีผลบังคับใช้ได้ในทันที ไม่ว่าจะเป็นการจับกุม คุมขัง เรียกตัวสมาชิกรัฐสภาไปทำการสอบสวน หรือศาลจะพิจารณา

---

[15] วิษณุ เครืองาม, เรื่องเดียวกัน, หน้า 158.

[16] สิริชัย เกตุสวาสดิ์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 48.

[17] ดูรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 106 และ มาตรา 119.

คดีอาญาของสมาชิกรัฐสภาก็ย่อมจะกระทำได้โดยมิต้องขออนุญาตจากรัฐสภานั้นอีกต่อไป หรือแม้แต่สมาชิกรัฐสภาที่ประธานสภาขอให้ปล่อยในระหว่างสมัยประชุมก็จะต้องถูกควบคุมหรือคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาคดีของศาลต่อไป และสมาชิกรัฐสภาจะไม่ได้รับความคุ้มกันอีกต่อไปจนกว่าจะมีการเปิดประชุมสภาอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้น ความคุ้มกันตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญจะเริ่มขึ้นพร้อมกับวันเปิดสมัยประชุมและสิ้นสุดลงในวันปิดสมัยประชุมของสภา

เมื่อมีพระราชกฤษฎีกาปิดสมัยประชุมสภาแล้ว การปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ในการประชุมสภาย่อมสิ้นสุดลง สมาชิกรัฐสภาจึงมิได้รับความคุ้มกันด้วยเช่นกัน การกระทำความผิดในทางอาญาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาไม่ว่าความผิดจะได้กระทำขึ้นในระหว่างสมัยประชุมหรือนอกสมัยประชุมก็ตาม จะต้องดำเนินการตามขั้นตอนของบทบัญญัติของกฎหมายไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการสอบสวน การจับกุม การคุมขัง การพิจารณาคดี หรือสมาชิกรัฐสภาที่ถูกปล่อยตัวในสมัยประชุมก็จะต้องถูกควบคุมตัวไว้ตามเดิม โดยไม่ต้องผ่านความเห็นชอบของสภาอีกต่อไป เมื่อความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภานั้นสิ้นสุดลง สภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอยู่ก็ไม่มีอำนาจยับยั้งกระบวนการทางกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ เจ้าหน้าที่หรือศาลสามารถจะดำเนินการตามกระบวนการในทางกฎหมายได้อย่างอิสระเหมือนกับว่าสมาชิกรัฐสภาที่กระทำความผิดหรือถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดในทางอาญาไม่เคยมีความคุ้มกันภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาก่อนเลย เพราะรัฐธรรมนูญบัญญัติให้ความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาเฉพาะในสมัยประชุมเท่านั้น เมื่อปิดประชุมแล้วจะไม่ได้รับความคุ้มกันอีกต่อไป[18]

2.5 ลักษณะความคุ้มกันตามกฎหมายรัฐธรรมนูญไทยฉบับปัจจุบัน

ความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญถือเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของบทบัญญัติทั้งหลายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและรัฐธรรมนูญทุก ๆ ฉบับที่ได้ประกาศใช้บังคับมาแล้วจะต้องมีบทบัญญัติให้ความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาไว้ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญด้วยเสมอ ทั้งนี้ ก็เพื่อเป็นหลักประกันในการปฏิบัติหน้าที่ให้กับสมาชิกรัฐสภาในการที่จะให้สมาชิกรัฐสภาทั้งหลายมาปฏิบัติหน้าที่ในการประชุมสภาเพราะถือว่าสมาชิกรัฐสภาไม่ว่าจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาถือว่าเป็นตัวแทนของปวงชนชาวไทยทั้งหลาย เป็นปากเสียงรวมทั้งแสดงออกทางความคิดเห็นแทนประชาชน ตลอดจนเป็นผู้พิทักษ์ผลประโยชน์โดยส่วนรวมของประชาชนคือผลประโยชน์ของประเทศชาติ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีหลักประกันการมาปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภา เพื่อให้สมาชิกรัฐสภามาปฏิบัติหน้าที่ได้โดยไม่มีอุปสรรคมาขัดขวางสมารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างสมศักดิ์ศรี สมเกียรติ ในฐานะตัวแทนของปวงชนชาวไทยไม่

[18] สิริชัย เกตุสวาสดิ์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 51-52.

ต้องหวาดระแวงภัยใด ๆ[19] ที่จะมากระทบกระเทือนถึงการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภาในการที่จะต้องเข้าประชุมสภา

ในปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติหลักความคุ้มกันให้กับสมาชิกรัฐสภา โดยยึดถือหลักการและเหตุผลในการกำหนดให้ความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาเพื่อป้องกันไม่ให้ถูกกลั่นแกล้ง จับกุม ขัดขวางมิให้สมาชิกรัฐสภาเข้าประชุมสภาได้ ไม่ว่าจะเป็นการกลั่นแกล้งขัดขวางเพื่อผลประโยชน์ในทางการเมือง หรือผลประโยชน์ในทางใด ๆ ของบุคคลอื่นใดที่ต้องการกลั่นแกล้งสมาชิกรัฐสภาก็ตาม ตามหลักรัฐธรรมนูญสมาชิกรัฐสภา ที่ได้รับความคุ้มกันถือว่าเป็นสิทธิเสรีภาพที่จะพ้นจากการจับกุมและฟ้องร้องในคดีอาญา ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการให้ความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาไว้ในมาตรา 131[20] ซึ่งสามารถสรุปองค์ประกอบของการคุ้มครองได้ ดังนี้

1. คุ้มครองเฉพาะสมาชิกรัฐสภา ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา
2. คุ้มครองเฉพาะในสมัยประชุม
3. คุ้มครองเฉพาะคดีอาญา
4. ห้ามมิให้จับกุม คุมขัง หรือหมายเรียกตัวในสมัยประชุม

ทั้งนี้ มีข้อยกเว้นที่สามารถจับ คุมขัง หรือหมายเรียกสมาชิกรัฐสภาได้ในระหว่างสมัยประชุมอยู่ 2 กรณี ได้แก่

1. ได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือ
2. จับได้ในขณะกระทำความผิด

ในกรณีที่มีการจับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะกระทำความผิดให้รายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยพลัน และประธานแห่งสภาที่ ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับได้

ส่วนการฟ้องร้องคดีอาญานั้น หากมีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะฟ้องในหรือนอกสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมมิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือเป็นคดีอันเกี่ยวกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มา ซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง แต่การพิจารณาคดีต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา แต่การพิจารณาพิพากษาคดีที่ศาลได้กระทำก่อนมี คำอ้างว่าจำเลยเป็นสมาชิกของสภาใดสภาหนึ่งย่อมเป็นอันใช้ได้ ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาถูกคุมขังในระหว่าง

---

[19] หยุด แสงอุทัย, คำอธิบายธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรไทย, (พระนคร : อุทัยการพิมพ์, 2493), หน้า 116.

[20] ดูรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 132.

สอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุมพนักงานสอบสวนหรือศาล แล้วแต่กรณีต้องสั่งปล่อยทันที ถ้าประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ โดยคำสั่งปล่อยให้มีผลบังคับตั้งแต่วันสั่งปล่อยจนถึงวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม

2.6 การพิจารณาพิพากษาในคดีอาญา

การพิจารณาคดีอาญา

ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีการแบ่งอำนาจอธิปไตยตามรัฐธรรมนูญออกเป็นสามอำนาจ ทั้งนี้ เพื่อให้อำนาจทั้งสามนี้คานอำนาจซึ่งกันและกัน โดยอำนาจทั้งสามอำนาจได้แก่ อำนาจบริหาร อำนาจนิติบัญญัติ และอำนาจตุลาการ ซึ่งในส่วนของอำนาจตุลาการนั้นผู้ที่ใช้อำนาจดังกล่าวโดยผ่านทางศาล ปัจจุบันประเทศไทยมีศาลทั้งหมด 4 ศาลด้วยกัน ได้แก่ ศาลยุติธรรม ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง และศาลทหาร ฉะนั้น จึงถือได้ว่าศาลเป็นสถาบันอันสำคัญยิ่งในกระบวนการยุติธรรม เพราะศาลมีอำนาจอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดีตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย เพื่อพิทักษ์รักษาความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม อำนาจตุลาการหรือศาลจึงปราศจากการแทรกแซงจากภายนอกไม่ว่าจะโดยจากฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติ โดยในส่วนของศาลยุติธรรมจะมีคณะกรรมการตุลาการเป็นผู้ควบคุมบังคับบัญชาผู้พิพากษา

ในการดำเนินคดีอาญาจะเริ่มต้นจากโจทก์เป็นผู้ยื่นคำฟ้องต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญา โดยผู้ที่มีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้แก่ พนักงานอัยการ และผู้เสียหาย[21] โดยเมื่อมีการฟ้องคดีอาญาต่อศาลแล้ว ฝ่ายโจทก์และจำเลยจะนำพยานเข้าสืบเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยเพื่อที่ศาลจะได้พิจารณาพิพากษาลงโทษจำเลยต่อไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(1) บัญญัติคำนิยามไว้ว่า “ศาล” หมายความถึงศาลยุติธรรมหรือผู้พิพากษาซึ่งมีอำนาจทำการอันเกี่ยวกับคดีอาญา

ศาลที่มีอำนาจทำการอันเกี่ยวกับคดีอาญา

ศาลยุติธรรมในประเทศไทยที่มีอำนาจทำการอันเกี่ยวกับคดีอาญาหรือมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญามีสามชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น[22]

สำหรับศาลชั้นต้นที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี ศาลจังหวัดมีนบุรี ศาลจังหวัดพระโขนง ศาลจังหวัดตลิ่งชัน ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ศาลแขวงพระนครเหนือ ศาลแขวงปทุมวัน ศาลแขวงธนบุรี และศาลแขวงดุสิต ส่วนศาลชั้นต้นในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานครที่มีอำนาจ

---

[21] ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28.

[22] ดูพระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ.2543 มาตรา 1.

พิจารณาพิพากษาคดีอาญา ได้แก่ ศาลจังหวัด ศาลแขวงภายในจังหวัดนั้น ๆ และศาลเยาวชนและครอบครัวภายในจังหวัดนั้น ๆ

การดำเนินคดีอาญาในศาล

1. การฟ้องคดีอาญา

การฟ้องคดีอาญาต้องทำเป็นหนังสือ มีรายการครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด[23] เว้นแต่การดำเนินคดีอาญาในศาลแขวงซึ่งอาจฟ้องคดีอาญาด้วยวาจาได้ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.2499 มาตรา 19 และพระราชบัญญัติให้นำวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้ในศาลจังหวัด พ.ศ.2550 สำหรับคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแขวง คือ คดีอาญาที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

การยื่นฟ้องคดีอาญาต้องยื่นฟ้องต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนั้น ถ้ายื่นฟ้องต่อศาลไม่มีอำนาจ ศาลย่อมไม่ประทับฟ้องหรือยกฟ้องเสียได้ โดยศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญา คือ ศาลที่ความผิดได้เกิดขึ้น อ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดขึ้นในเขตอำนาจของศาลใด ศาลนั้นมีอำนาจชำระคดี เว้นแต่ การพิจารณาพิพากษาคดีในศาลท้องที่ที่เหตุเกิดดังกล่าวข้างต้นไม่อาจกระทำได้ ศาลที่มีอำนาจชำระคดีในกรณีนี้ คือ ศาลที่จำเลยมีที่อยู่หรือถูกจับในท้องที่นั้นหรือเมื่อเจ้าพนักงานทำการสอบสวนในท้องที่นั้น ๆ นอกจากนี้ยังมีความผิดบางประเภทที่แม้จะได้กระทำลงนอกราชอาณาจักร กฎหมายก็บัญญัติให้ต้องรับโทษในราชอาณาจักร โดยศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี คือ ศาลอาญาหรือศาลแห่งท้องที่ที่ทำการสอบสวนคดีนั้น ๆ ได้[24]

ในกรณีที่มีการกระทำความผิดหลายเรื่องเกี่ยวพันกันจะฟ้องคดีทุกเรื่องหรือฟ้องผู้กระทำความผิดทั้งหมดต่อศาลที่มีอำนาจชำระในฐานะความผิดซึ่งมีอัตราโทษสูงกว่าไว้ก็ได้ และถ้าความผิดอันเกี่ยวพันกันมีอัตราโทษอย่างสูงเสมอกัน ศาลซึ่งมีอำนาจชำระก็คือศาลซึ่งรับฟ้องเรื่องหนึ่งเรื่องใดในความผิดเกี่ยวพันกันนั้นไว้ก่อน[25]

2. การพิจารณาคดีอาญา[26]

เมื่อศาลประทับฟ้องแล้วจะทำการพิจารณาคดีนั้นต่อไป การพิจารณาและสืบพยานในศาลจะต้องกระทำโดยเปิดเผยและต่อหน้าจำเลย เว้นแต่จะอยู่ในข้อยกเว้นโดยมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น โดยก่อนเริ่มคดีศาลจะถามคำให้การจำเลยก่อนว่า จำเลยจะให้การอย่างไรโดยในคดีอาญาจำเลยจะให้การหรือไม่ก็ได้ หากจำเลยไม่ยอมให้การ ให้ศาลจดรายงานไว้แล้วดำเนินกระบวนพิจารณาต่อไป คดีใดถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลก็สามารถพิพากษาได้โดยไม่

---

[23] ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158.

[24] ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 22.

[25] ดูประมวลกฎมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 24.

[26] ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173-181.

ต้องสืบพยานต่อไป เว้นแต่คดีที่มีข้อหาในความผิดที่จำเลยรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานหลักฐานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง จึงจะลงโทษได้ อย่างไรก็ตาม แม้จำเลยจะให้การรับสารภาพ หากฟ้องของโจทก์ไม่เป็นความผิด ศาลก็ยกฟ้องได้

ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีนับในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีก็ให้ศาลตั้งทนายความให้ และในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการทนายความ ก็ให้ศาลตั้งทนายความให้

การสืบพยานในคดีอาญา โดยปกติโจทก์ต้องมีหน้าที่นำสืบก่อนเสมอ ไม่ว่าจำเลยจะรับสารภาพหรือปฏิเสธก็ตาม และในระหว่างพิจารณาถ้าศาลเห็นว่าไม่จำเป็นต้องสืบพยานหรือทำการอะไรอีก จะสั่งงดพยานหรือการนั้นเสียก็ได้ โดยในการพิจารณาคดีของศาลปกติจะดำเนินกระบวนพิจารณาไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะเสร็จ เว้นแต่มีเหตุอันควรหรือพยานไม่มาศาล ศาลก็อาจเลื่อนการพิจารณาไปตามที่เห็นสมควร และในกรณีที่ศาลเห็นสมควร ศาลมีอำนาจเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการมาเพื่อประกอบการวินิจฉัยคดีได้ และหากศาลเห็นว่าพยานที่คู่ความนำมาสืบยังไม่ชัดเจนพอ หากเห็นสมควรสืบพยานเพิ่มเติมเองโดยพลการหรือโดยที่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ โดยศาลจะสืบเองหรือส่งประเด็นไปสืบก็ได้

ในกรณีที่มีการสืบพยานโจทก์และพยานจำเลยเสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยปกติ ฝ่ายโจทก์และฝ่ายจำเลยจะแถลงต่อศาลว่าหมดพยานที่จะสืบโดยศาลจะจดคำแถลงดังกล่าวไว้ในรายงานกระบวนพิจารณาและจะจดรายงานต่อไปว่า คดีเสร็จการพิจารณาและให้นัดฟังคำพิพากษาต่อไป ซึ่งระหว่างที่รอฟังคำพิพากษาของศาลนั้นคู่ความฝ่ายโจทก์และฝ่ายจำเลยอาจจะยื่น คำแถลงการณ์ปิดคดีด้วยก็ได้

3. การอ่านคำพิพากษา[27]

เมื่อศาลได้ทำการพิจารณาสืบพยานโจทก์จำเลยตลอดจนฟังคำแถลงการณ์ของโจทก์จำเลยไปแล้ว ศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดข้อโต้แย้งหรือข้อพิพาทให้เสร็จเด็ดขาดไป โดยคำพิพากษาหรือคำสั่งต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีเป็นสำคัญ จากนั้น ศาลจะต้องอ่านคำพิพากษาและคำสั่งโดยเปิดเผยในวันเสร็จการพิจารณาหรือภายใน สามวันนับแต่วันเสร็จคดี ถ้ามีเหตุอันสมควรจะเลื่อนไปอ่านวันอื่นก็ได้ แต่ต้องจดรายงานเหตุนั้นไว้ ในการอ่านคำพิพากษาคดีอาญาศาลจะอ่านต่อหน้าโจทก์และจำเลย โดยศาลจะนัดให้โจทก์และจำเลย

[27] ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 182-192.

มาฟังคำพิพากษา และเมื่ออ่านคำพิพากษาให้โจทก์และจำเลยฟังแล้ว จะมีการดำเนินการให้คู่ความลงลายมือชื่อไว้ หากถึงวันนัดโจทก์ไม่มาศาลสามารถอ่านคำพิพากษาไปได้เลยโดยถือว่าโจทก์ได้ฟังคำพิพากษาแล้ว ส่วนจำเลยถ้าเป็นกรณีที่จำเลยถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำพอถึงวันนัดฟังคำพิพากษา ศาลจะหมายเบิกตัวจำเลยมาฟังคำพิพากษา แต่ในกรณีที่จำเลยที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวในระหว่างพิจารณาไม่มาหรือไม่อยู่ฟังคำพิพากษาโดยไม่มีเหตุสงสัยว่าจะหลบหนีหรือจงใจไม่มาศาล ก็ให้ศาลรอการอ่านไว้จนกว่าจำเลยจะมาศาล เพราะคำพิพากษานั้นมีผลบังคับแก่ตัวจำเลยโดยตรง จึงต้องให้จำเลยทราบคำพิพากษาด้วยจึงจะมีผลบังคับ แต่ถ้ามีเหตุสงสัยว่าจำเลยหลบหนีหรือจงใจไม่มาฟังให้ศาลออกหมายจับจำเลย เมื่อได้ออกหมายจับจำเลยแล้วไม่ได้ตัวจำเลยมาภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันออกหมายจับก็ให้ศาลอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งลับหลังจำเลยได้และให้ถือว่าโจทก์หรือจำเลยแล้วแต่กรณีได้ฟังคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นแล้ว ระยะเวลาในการอุทธรณ์หรือฎีกาของจำเลยก็จะเริ่มนับทันที ในกรณีที่มีการอ่านคำพิพากษาลับหลังจำเลยโดยคำพิพากษานั้นลงโทษจำคุกจำเลยก็จะมีการเพิกถอนหมายจับเดิมที่ออกเพื่อจับกุมจำเลยมาฟังคำพิพากษาเป็นออกหมายจับจำเลยมาเพื่อรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาต่อไป

ในกรณีที่ศาลได้พิจารณาพยานหลักฐานจากการนำสืบของโจทก์และจำเลยแล้ว เห็นว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด หรือคดีขาดอายุความแล้ว หรือมีเหตุตามกฎหมายที่จำเลยไม่ควรต้องรับโทษ ศาลจะพิพากษายกฟ้องโจทก์และปล่อยตัวจำเลยไป แต่ศาลก็ยังมีอำนาจขังจำเลยไว้หรือปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างคดียังไม่ถึงที่สุดก็ได้ ทั้งนี้ ในการพิพากษาคดีอาญาของศาลนั้น ศาลจะพิพากษาหรือสั่งเกินคำขอหรือที่มิได้กล่าวในฟ้องไม่ได้

4. การอุทธรณ์คำพิพากษา

เมื่อศาลชั้นต้นได้พิจารณาพิพากษาคดีแล้ว ถ้าคู่ความฝ่ายใดไม่พอใจคำพิพากษาย่อมมีสิทธิที่จะอุทธรณ์ได้ทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย เว้นแต่จะมีบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือกฎหมายอื่นห้ามมิให้อุทธรณ์ ในการยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นนั้นจะต้องยื่นอุทธรณ์ต่อศาลชั้นต้นที่พิจารณาพิพากษาคดีนั้น ๆ ภายในหนึ่งเดือน นับแต่วันที่ศาลชั้นต้นได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งให้คู่ความฝ่ายที่อุทธรณ์ฟัง โดยอุทธรณ์ที่ยื่นต่อศาลแล้ว ผู้อุทธรณ์จะยื่นคำร้องขอถอนอุทธรณ์นั้นก็ได้ แต่ศาลจะอนุญาตให้ถอนหรือไม่ก็ได้

5. การฎีกาคำพิพากษา

เมื่อศาลอุทธรณ์ได้พิจารณาพิพากษาแล้ว คู่ความมีอำนาจฎีกาคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ได้ภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งสั้นให้คู่ความฝ่ายที่ฎีกาฟัง โดยยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ได้พิจารณาพิพากษาคดีนั้น เช่นเดียวกับการยื่นอุทธรณ์ ทั้งนี้ ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการฎีกา

6. การอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา

โดยปกติแล้วการอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลอุทธรณ์และศาลฎีกานั้น ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาจะส่งสำนวนพร้อมด้วยซองคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาแล้วแต่กรณีไปให้ศาลชั้นต้นที่ได้พิจารณาพิพากษาคดีนั้นในตอนต้นดำเนินการอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งแทน ซึ่งในการอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกานั้น[28] ได้มีหนังสือกระทรวงยุติธรรมที่ ยธ 0404/ว.154 ลงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2531 และที่ ยธ 0503/ว.26 ลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2536 กำหนดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการอ่านและการแจ้งการอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลสูง ดังนี้

ก. เมื่อศาลชั้นต้นได้รับซองคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลสูงแล้ว ขอให้นัดอ่าน คำพิพากษาหรือคำสั่งโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยให้ส่งหมายนัดให้ทั้งตัวความและทนายความโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ หรือจะใช้วิธีให้เจ้าหน้าที่ศาลเป็นผู้ส่งหมายนัดก็ได้ แต่ไม่ให้ส่งในวันหยุดราชการหรือวันที่สำนักงานทนายความของคู่ความหยุดทำการ

ข. เมื่อถึงกำหนดนัดแล้วไม่ควรเลื่อนการอ่าน (เว้นแต่จะเป็นกรณีส่งหมายนัดไม่ได้) การเลื่อนการอ่านให้พึงกระทำได้เฉพาะเมื่อปรากฏว่ามีเหตุที่ไม่อาจก้าวล่วงได้เท่านั้น และถ้าเป็นการเลื่อนอ่านครั้งที่สองหรือเลื่อนไปเกินกว่า 3 เดือนนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นได้รับซอง คำพิพากษาหรือคำสั่ง ขอให้ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแจ้งเหตุที่ต้องมีการเลื่อนการอ่านให้ศาลสูงทราบด้วยทุกคดี

ค. ในกรณีที่มีการอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายไม่มาฟังการอ่าน ให้ศาลแจ้งคู่ความฝ่ายนั้นว่าได้มีการอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว โดยไม่ต้องแจ้งผลคำพิพากษาหรือคำสั่ง ทั้งนี้ ให้ศาลใช้ดุลพินิจแจ้งเฉพาะคดีที่มีความสำคัญหรือคดีที่มีทุนทรัพย์สูง

ง. ในกรณีที่คู่ความทุกฝ่ายมีความประสงค์จะมาฟังคำพิพากษาหรือคำสั่งที่ศาลสูงให้ทำเป็นคำขอยื่นต่อศาลชั้นต้น ให้ศาลชั้นต้นส่งคำขอนั้นให้ศาลสูงเพื่อนัดอ่านที่ศาลสูง สำหรับคดีที่มีความสำคัญ ถ้าศาลเห็นสมควรก็ให้นัดอ่านที่ศาลสูงนั้น

จ. การบันทึกรายงานการอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลสูง โดยเฉพาะกรณีที่ถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว ขอให้ผู้พิพากษาผู้อ่านบันทึกไว้ด้านหลังคำพิพากษาหรือคำสั่งแผ่นสุดท้าย แต่หากมีเหตุผลความจำเป็นอย่างอื่นที่จะต้องบันทึกไว้ในแบบพิมพ์รายงานกระบวนพิจารณาก็ขอให้หมายเหตุไว้ที่ด้านหลังคำพิพากษาหรือคำสั่งแผ่นสุดท้ายด้วยว่าได้บันทึกรายงานการอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นไว้ในแบบพิมพ์รายงานกระบวนพิจารณาแล้ว

ฉ. เมื่อได้มีการอ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลสูงแล้วให้ ผู้พิพากษาผู้อ่านควรจะเป็นผู้อ่านคนแรกไม่ว่าจะเป็นผู้พิพากษาศาลชั้นต้นเจ้าของสำนวนหรือไม่ก็ตาม จดแจ้งผลคำพิพากษาหรือคำสั่งไว้ที่ด้านหลังใบแจ้งการอ่าน หรือสำเนาผลของคำพิพากษาหรือคำสั่ง

[28] คู่มือปฏิบัติราชการของตุลาการ เล่มที่ 1, (สำนักงานศาลยุติธรรม, 2549), หน้า 583-584.

แนบไปกับใบแจ้งการอ่าน พร้อมทั้งลงลายมือชื่อไว้และจัดส่งใบแจ้งการอ่านกับสำเนาผลของคำพิพากษาหรือคำสั่ง ถ้ามีไปยังศาลสูงโดยเร็ว

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการกำหนดแนวปฏิบัติในการอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาไว้แล้ว โดยเฉพาะในส่วนของการอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์และศาลฎีกานั้นมีการกำหนดแนวปฏิบัติไว้ว่าไม่ควรจะเลื่อนการอ่านเว้นแต่จะเป็นกรณีส่งหมายนัดไม่ได้หรือเมื่อปรากฏว่ามีเหตุที่ไม่อาจก้าวล่วงได้เท่านั้น หากเป็นการเลื่อนการอ่านครั้งที่สองหรือเลื่อนไปเกินกว่า 3 เดือนนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นได้รับซองคำพิพากษาหรือคำสั่งขอให้ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแจ้งเหตุที่ต้องมีการเลื่อนการอ่านให้ศาลสูงทราบด้วยทุกคดี แต่ในทางปฏิบัติแล้วในการอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาปรากฏว่ายังมีการเลื่อนการอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาอยู่บ้าง ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างการเลื่อนการอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 4 ของศาลจังหวัดมุกดาหารที่ได้มีการเลื่อนการอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 4 รวมทั้งสิ้น 9 ครั้ง ตั้งแต่วันที่ 28 ธันวาคม 2553 จนถึงวันที่ 30 กรกฎาคม 2555 ปัจจุบันได้มีการอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 4 แล้ว จากการเลื่อนการอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 4 ดังกล่าวส่งผลให้มีการร้องเรียนและขอความเป็นธรรมต่อประธานศาลฎีกาโดยใช้ชื่อว่า “ชาวจังหวัดมุกดาหาร” อันเป็นการร้องเรียนเกี่ยวกับกรณีที่ศาลจังหวัดมุกดาหารเลื่อนการอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 4 จำนวนหลายครั้งเกินไป ต่อมาสำนักประธาน ศาลฎีกาได้มีบันทึกข้อความลับ ที่ ศย 001/ล.127 ลงวันที่ 29 พฤษภาคม 2555 แจ้งว่า ผู้ใช้นามว่า “ชาวจังหวัดมุกดาหาร” มีหนังสือกราบเรียนประธานศาลฎีกาฉบับลงวันที่ 24 มกราคม 2555 ร้องเรียนการปฏิบัติหน้าที่ของศาลจังหวัดมุกดาหารเกี่ยวกับการเลื่อนฟังคำพิพากษาและการเลื่อนคดีของจำเลยที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งประธานศาลฎีกาได้มีบัญชาส่งเรื่องให้สำนักงานศาลยุติธรรมพิจารณา ต่อมาสำนักงานศาลยุติธรรมโดยเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมได้มีหนังสือด่วนที่สุดที่ ศย 016/63029 ลงวันที่ 19 พฤศจิกายน 2555 ถึงผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดมุกดาหาร ว่า กรณีเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนดังกล่าวเป็นกรณีเกี่ยวข้องกับคดีอาญาหมายเลขดำที่ 1991/2549 เป็นคดีหมายเลขแดงที่ 2566/2550 ระหว่าง พนักงานอัยการจังหวัดมุกดาหาร โจทก์ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ยงศิลป์มุกดาหาร ที่ 1 นายอนุรักษ์ ตั้งปณิธานนท์ ที่ 2 จำเลย เรื่องความผิดต่อประมวลรัษฎากรของศาลจังหวัดมุกดาหาร ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2550 โดยพิพากษาลงโทษปรับจำเลยที่ 1 เป็นเงินกระทงละ 20,000 บาท รวม 6 กระทง รวมโทษปรับ 120,000 บาท ส่วนจำเลยที่ 2 จำคุกกระทงละ 2 ปี รวม 6 กระทง รวมโทษจำคุก 12 ปี ซึ่งขณะกระทำความผิดจำเลยที่ 2 ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเมืองมุกดาหาร จำเลยควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่พึงหลีกเลี่ยงกฎหมาย พฤติการณ์แห่งคดีจึงไม่มีเหตุสมควรในอันที่จะรอการลงโทษ จำเลยที่ 2 ได้มีการอุทธรณ์คำพิพากษา ซึ่งศาลอุทธรณ์ภาค 4 ได้ส่งคำพิพากษามายังศาลจังหวัดมุกดาหารเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2553 เพื่ออ่านให้คู่ความฟัง โดยได้มีการเลื่อนการอ่านคำพิพากษาหลายครั้ง สรุปได้ดังนี้

1. ศาลจังหวัดมุกดาหารนัดฟังคำพิพากษาในวันที่ 28 ธันวาคม 2553 ทนายจำเลยขอเลื่อนการอ่านคำพิพากษา เนื่องจากจำเลยที่ 2 ติดภารกิจอยู่ที่ต่างประเทศซึ่งนัดไว้ก่อนแล้ว สอบถามโจทก์แล้วไม่ค้าน ศาลเห็นว่าน่าเชื่อว่าจำเลยที่ 2 ไปต่างประเทศจริงจึงมีคำสั่งอนุญาตให้เลื่อนการอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ออกไปเป็นวันที่ 24 มกราคม 2554

2. ศาลนัดฟังคำพิพากษาในวันที่ 24 มกราคม 2554 โดยศาลจังหวัดมุกดาหารได้มีหนังสือลงวันที่ 11 มกราคม 2554 เชิญชวนคู่ความไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชั้นอุทธรณ์ในวันที่ 21 มกราคม 2554 ซึ่งคู่ความประสงค์ที่จะไกล่เกลี่ยและศาลมีคำสั่งอนุญาต เมื่อไกล่เกลี่ยแล้วคู่ความสามารถตกลงกันได้โดยจำเลยที่ 2 ตกลงชำระเงินให้แก่ผู้เสียหายแทนจำเลยที่ 1 ซึ่งจะต้องใช้ระยะเวลาในการปฏิบัติตามข้อตกลง ศาลเห็นว่ามีเหตุอันควรจึงอนุญาตให้เลื่อนการอ่าน คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ออกไปเป็นวันที่ 14 มีนาคม 2554 และได้มีหนังสือแจ้งให้ศาลอุทธรณ์ภาค 4 ทราบแล้ว ต่อมาจำเลยที่ 2 ยื่นคำแถลงว่าได้ชำระหนี้ให้แก่ผู้เสียหายตามที่ได้ตกลงในการไกล่เกลี่ยแล้ว ขอให้ส่งสำนวนคืนศาลอุทธรณ์ภาค 4 เพื่อโปรดพิจารณาอีกครั้ง ศาลเห็นว่ามีเหตุอันควรจึงให้ส่งสำนวนคืนศาลอุทธรณ์ภาค 4 เพื่อพิจารณาต่อไป

3. ศาลนัดฟังคำพิพากษาในวันที่ 14 มีนาคม 2554 โดยศาลจังหวัดมุกดาหารได้ตรวจสำนวนแล้ว ปรากฏว่า ศาลอุทธรณ์ภาค 4 ยังไม่ได้ส่งสำนวนและร่างคำพิพากษาคืนมา จึงให้เลื่อนการอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ออกไปเป็นวันที่ 28 มีนาคม 2554

4. ศาลนัดฟังคำพิพากษาในวันที่ 28 มีนาคม 2554 โดยศาลจังหวัดมุกดหารได้ตรวจสำนวนแล้ว ปรากฏว่า ศาลอุทธรณ์ภาค 4 ยังไม่ได้ส่งสำนวนคืนมา จึงให้เลื่อนการอ่าน คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ออกไปโดยไม่กำหนดวันนัด รอให้ศาลอุทธรณ์ภาค 4 ส่งสำนวนมาก่อน จึงค่อยหมายแจ้งวันนัดให้คู่ความทราบ ต่อมาศาลอุทธรณ์ภาค 4 ได้ส่งคำพิพากษามายังศาลจังหวัดมุกดาหารเมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2554

5. ศาลนัดฟังคำพิพากษาในวันที่ 1 สิงหาคม 2554 ทนายจำเลยขอเลื่อนการอ่านคำพิพากษา เนื่องจากอ้างว่าจำเลยที่ 2 ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 1 จังหวัดมุกดาหาร ต้องไปประชุมรัฐสภา สอบถามโจทก์แล้วไม่ค้าน ศาลเห็นว่ามีเหตุจำเป็นจึงมีคำสั่งอนุญาตให้เลื่อนการอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ออกไปเป็นวันที่ 8 สิงหาคม 2554

6. ศาลนัดฟังคำพิพากษาในวันที่ 8 สิงหาคม 2554 ทนายจำเลยขอเลื่อนการอ่านคำพิพากษา เนื่องจากอ้างว่าจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องไปประชุมพรรคเพื่อไทยและอยู่ในระหว่างสมัยประชุมรัฐสภา สอบถามโจทก์แล้วแถลงไม่ค้าน ศาลเห็นว่าจำเลยที่ 2 ได้รับเอกสิทธิ์ดังกล่าวจริงจึงมีคำสั่งอนุญาตให้เลื่อนการอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ออกไปเป็นวันที่ 14 ธันวาคม 2554 และได้มีหนังสือแจ้งให้ศาลอุทธรณ์ภาค 4 ทราบแล้ว

7. ศาลนัดฟังคำพิพากษาในวันที่ 14 ธันวาคม 2554 ทนายจำเลยขอเลื่อนการอ่านคำพิพากษา เนื่องจากอ้างว่าจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องไปประชุมกรรมาธิการ

สามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2554 สอบถามโจทก์แล้วแถลงไม่ค้าน ศาลจึงมีคำสั่งอนุญาตให้เลื่อนการอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ออกไปเป็นวันที่ 23 มกราคม 2555

8. ศาลนัดฟังคำพิพากษาในวันที่ 23 มกราคม 2555 ทนายจำเลยขอเลื่อนการอ่านคำพิพากษา เนื่องจากอ้างว่าได้มีพระราชกฤษฎีการเรียกประชุมรัฐสภาสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ พ.ศ.2554 จำเลยที่ 2 ขอใช้เอกสิทธิ์ดังกล่าว สอบถามโจทก์แล้วไม่ค้าน ศาลเห็นว่ามีเหตุจำเป็นจึงมีคำสั่งอนุญาตให้เลื่อนการอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ออกไปเป็นวันที่ 30 เมษายน 2555 และได้มีหนังสือแจ้งให้ศาลอุทธรณ์ภาค 4 ทราบแล้ว

9. ศาลนัดฟังคำพิพากษาในวันที่ 30 เมษายน 2555 ทนายจำเลยขอเลื่อนการอ่านคำพิพากษา เนื่องจากอ้างว่าได้มีพระราชกฤษฎีกาขยายเวลาประชุมรับสภาสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ พ.ศ.2555 จำเลยที่ 2 จึงขอเลื่อนออกไปจนกว่าจะพ้นสมัยประชุม สอบถามโจทก์แล้วไม่ค้าน ศาลเห็นว่ามีเหตุจำเป็นจึงมีคำสั่งอนุญาตให้เลื่อนการอ่านคำพิพากษา ศาลอุทธรณ์ออกไปเป็นวันที่ 30 กรกฎาคม 2555 และได้มีหนังสือแจ้งให้ศาลอุทธรณ์ภาค 4 ทราบแล้ว

สำนักงานศาลยุติธรรมพิจารณาแล้วขอเรียนว่า เมื่อศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้วจะต้องมีการอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น โดยศาลอุทธรณ์จะอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งเองหรือจะส่งไปให้ศาลชั้นต้นอ่านก็ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 209 หากศาลอุทธรณ์ส่งไปให้ศาลชั้นต้นอ่าน เมื่อศาลชั้นต้นได้รับคำพิพากษาแล้วก็จะกำหนดวันนัดเพื่ออ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ต่อไป หากศาลอุทธรณ์มีคำสั่งให้ศาลชั้นต้นดำเนินการประการหนึ่งประการใดก่อนการอ่านคำพิพากษา ศาลชั้นต้นจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าวก่อนที่จะอ่านคำพิพากษานั้นให้คู่ความฟัง (เทียบเคียงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 560/2540) ซึ่งการอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีอาญาจะต้องอ่านในศาลโดยเปิดเผย ถ้ามีเหตุอันสมควร ศาลจะเลื่อนไปอ่านวันอื่นก็ได้ แต่ต้องจดรายงานเหตุนั้นไว้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 182 วรรคสอง ประกอบมาตรา 215

ส่วนกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถูกดำเนินคดีอาญานั้น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 131 วรรคสาม ซึ่งบัญญัติว่า “ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุมศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมมิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกหรือเป็นคดีอันเกี่ยวกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง แต่การพิจารณาคดีต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา” ดังนั้น รัฐธรรมนูญห้ามมิให้พิจารณาคดีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุม เว้นแต่จะได้รับอนุญาต

จากสภาผู้แทนราษฎร หากศาลชั้นต้นจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมจะต้องรายงานมายังสำนักงานศาลยุติธรรมเพื่อขออนุญาตพิจารณาคดีจากสภาผู้แทนราษฎร ถ้าสภาผู้แทนราษฎรไม่อนุญาต ศาลชั้นต้นก็จะพิจารณาคดีนั้นหลังสมัยประชุมแล้ว ทั้งนี้ ตามคู่มือปฏิบัติราชการของตุลาการ เล่มที่ 3 ส่วนภาคผนวก หมวด 3 วิธีดำเนินการกรณีสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาถูกดำเนินคดีอาญาได้กำหนดแนวปฏิบัติไว้ในข้อ 5 ว่า “รัฐธรรมนูญห้ามมิให้พิจารณาคดีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุมเท่านั้น มิได้ห้ามการรับฟ้อง การไต่สวนมูลฟ้อง และการอ่านคำพิพากษาในคดีดังกล่าวไว้ด้วย ดังนั้น การรับฟ้อง การไต่สวนมูลฟ้อง และการพิพากษา จึงไม่จำเป็นต้องขออนุญาตจากสภาที่จำเลยเป็นสมาชิกอยู่ แต่ศาลชั้นต้นควรรายงานการฟ้องคดี การไต่สวนมูลฟ้องและการอ่านคำพิพากษาในคดีดังกล่าวในระหว่างสมัยประชุมให้สำนักงานศาลยุติธรรมทราบล่วงหน้า เพื่อประโยชน์ในการประสานราชการ” ดังนั้น การอ่านคำพิพากษาจึงไม่จำเป็นต้องขออนุญาตจากสภาผู้แทนราษฎร แต่หากศาลมีเหตุอันสมควร ศาลจะเลื่อนไปอ่านวันอื่นก็ได้ แต่ต้องจดรายงานเหตุนั้นไว้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 182 วรรคสอง ประกอบมาตรา 215 อย่างไรก็ตาม คู่มือปฏิบัติราชการของตุลาการ เล่มที่ 1 ส่วนวิธีพิจารณาความอาญา หมวด 1 กระบวนพิจารณาคดีอาญาแบบสามัญ ส่วนที่ 9 ชั้นพิพากษา บทที่ 2 การอ่านคำพิพากษาและคำสั่ง ข้อ 5 ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติในการอ่าน คำพิพากษาและคำสั่งของศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาไว้ โดยในข้อ 5.3 ข้อ 1 (ข) ได้กำหนดว่า “เมื่อถึงกำหนดนัดแล้วไม่ควรให้เลื่อนการอ่าน (เว้นแต่จะเป็นกรณีที่ส่งหมายนัดไม่ได้) การเลื่อนการอ่านให้พึงกระทำได้เฉพาะเมื่อปรากฏว่ามีเหตุที่ไม่อาจก้าวล่วงได้เท่านั้น และถ้าเป็นการเลื่อนการอ่านครั้งที่สองหรือเลื่อนไปเกินกว่า 3 เดือน นับแต่วันที่ศาลชั้นต้นได้รับซองคำพิพากษาหรือคำสั่ง ขอให้ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแจ้งเหตุที่ต้องมีการเลื่อนการอ่านให้ศาลสูงทราบด้วยทุกคดี” ซึ่งกรณีของศาลจังหวัดมุกดาหารมีการเลื่อนการอ่านคำพิพากษาหลายครั้ง โดยศาลเห็นว่ามีเหตุจำเป็นในการเลื่อนประกอบกับสอบถามโจทก์แล้วไม่ค้านและได้มีการจดเหตุนั้นไว้ในรายงานกระบวนพิจารณาอีกทั้งได้มีการแจ้งเหตุที่ต้องมีการเลื่อนการอ่านคำพิพากษาให้ศาลอุทธรณ์ภาค 4 ทราบด้วยแล้ว แต่อย่างไรก็ตาม กรณีที่ศาลจะพิจารณาคดีในระหว่างสมัยประชุมจะต้องมีการขออนุญาตต่อสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจากรัฐธรรมนูญห้ามมิให้พิจารณาคดีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุมเท่านั้น ไม่รวมถึงการอ่านคำพิพากษา ตามแนวทางในคู่มือปฏิบัติราชการของตุลาการและการประชุมกรรมาธิการคณะต่าง ๆ ของสภาผู้แทนราษฎร รัฐธรรมนูญก็ไม่ได้ให้เอกสิทธิแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่อย่างใด ดังนั้น ศาลจังหวัดมุกดาหารจึงควรเร่งรัดให้มีการอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 4 โดยเร็ว และกำชับไม่ให้เลื่อนการอ่านคำพิพากษาอีก

ปัจจุบันศาลจังหวัดมุกดาหารได้อ่านคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ภาค 4 ในคดีดังกล่าวเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

บทที่ 3
ผลการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาความคุ้มกันของรัฐธรรมนูญไทยฉบับปัจจุบัน

3.1 ปัญหาที่เกิดจากกรณีการห้ามจับกุมและการห้ามพิจารณาคดีของสมาชิกรัฐสภาระหว่างสมัยประชุม

ภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในฉบับปัจจุบันที่ยังมีผลใช้บังคับอยู่ได้บัญญัติให้ความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาไว้เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับก่อน ๆ ที่ใช้บังคับ ซึ่งในรัฐธรรมนูญทุก ๆ ฉบับได้ยึดถือหลักการและเหตุผลที่บัญญัติให้ความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาเพื่อจะได้ใช้เป็นมาตรฐานในการปกป้องคุ้มครองสมาชิกรัฐสภาในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้สมาชิกรัฐสภามาปฏิบัติหน้าที่ในการเข้าประชุมสภาโดยอิสระไม่ต้องหวาดระแวงภัยใด ๆ จะมาเป็นอุปสรรคขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ในการประชุมสภาได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้ได้รับความปลอดภัยจากการกลั่นแกล้งฟ้องร้อง จับกุม สมาชิกรัฐสภาในระหว่างสมัยประชุม ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญมุ่งเน้นให้ความคุ้มครองก็เพื่อประโยชน์ของสมาชิกรัฐสภาในการปฏิบัติหน้าที่ในอันที่จะรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเป็นประการสำคัญ รัฐธรรมนูญในทุก ๆ ฉบับจึงพยายามใช้เป็นมาตรการปกป้องคุ้มครองสมาชิกรัฐสภาให้ได้รับความปลอดภัยจากอุปสรรคต่าง ๆ โดยสภาจะมีข้อพิจารณาประกอบในการใช้มติของสภาที่จะให้ความคุ้มกันกับสมาชิกรัฐสภาที่ได้กระทำความผิดในคดีอาญาหรือสมาชิกรัฐสภาที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดในคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุมสภา ซึ่งมีการยึดถือปฏิบัติเป็นธรรมเนียมสืบต่อกันมาอย่างยาวนานต่อเนื่อง คือจะมีการให้ความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาผู้ที่กระทำความผิดหรือที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด เพื่อผดุงไว้ซึ่งเกียรติยศและชื่อเสียงของสมาชิกรัฐสภา โดยที่สภาจะไม่พิจารณาว่าสมาชิกรัฐสภาผู้นั้นได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ ผู้เสียหายจะได้รับความเสียหายอย่างไรบ้าง นอกจากนี้ในการพิจารณาว่าจะมีมติอย่างไรถึงจะทำให้เกิดความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย สภากลับไม่นำมาพิจารณาประกอบการใช้ดุลพินิจในการให้ความคุ้มกันดังกล่าวกับสมาชิกรัฐสภาเป็นกรณี ๆ ไป สภาจะใช้ดุลพินิจแต่เพียงว่าถ้ามีการขออนุญาตดำเนินคดีกับสมาชิกรัฐสภาในระหว่างสมัยประชุม สภาจะพิจารณาและมักจะลงมติเป็นส่วนมากว่าจะไม่อนุญาตให้ดำเนินคดีอาญากับสมาชิกรัฐสภาในระหว่างสมัยประชุม โดยที่สภาจะให้เหตุผลในการพิจารณาว่าสมาชิกรัฐสภาจะมีความคุ้มกันตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในระหว่างสมัยประชุมในอันที่จะได้รับยกเว้นมิต้องถูกดำเนินคดีในระหว่างสมัยประชุม โดยเฉพาะในปัจจุบันในกรณีที่สมาชิกรัฐสภาที่ได้กระทำความผิดในคดีอาญาหรือที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดในคดีอาญาใด ๆ แล้ว เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าทำการจับกุมแล้วทำหนังสือขออนุญาตดำเนินการตามกฎหมายต่อประธานสภาหรือกรณีที่ทำหนังสือขออนุญาตต่อสภาเพื่อให้สภามี

มติอย่างใด ๆ ในการดำเนินคดีกับสมาชิกรัฐสภาที่ได้กระทำความผิดดังกล่าวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว สภามักจะมีดุลพินิจไม่อนุญาตตามคำขอของพนักงานเจ้าหน้าที่

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าในทางปฏิบัติแล้วถ้าผู้ที่ได้กระทำความผิดในคดีอาญา ไม่ว่าจะเป็นคดีอาญาไม่ว่าจะเป็นคดีความผิดในกรณีใด ๆ ก็ตามมีตำแหน่งหน้าที่ที่สามารถให้คุณหรือโทษกับพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ทำการจับกุมหรือดำเนินการดังกล่าวก็มักจะได้รับการผ่อนปรนหรือละเว้นการปฏิบัติในการดำเนินการกับผู้กระทำความผิดอยู่เสมอ ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าผู้ที่ได้กระทำความผิดในคดีอาญาเป็นนักการเมืองเป็นสมาชิกรัฐสภาแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ไม่ค่อยกล้าที่จะเข้าไปดำเนินการฟ้องร้อง จับกุม ในการกระทำความผิดดังกล่าวที่สมาชิกรัฐสภาได้กระทำขึ้น เว้นแต่ว่าคดีอาญาดังกล่าวจะเป็นคดีอุกฉกรรจ์สะเทือนขวัญหรือเป็นคดีที่มีความร้ายแรงหรือเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้า แต่เจ้าพนักงานยังคงต้องใช้วิจารณญาณเป็นพิเศษกว่าคดีปกติทั่ว ๆ ไป ในการที่จะเข้าไปทำการจับกุม และในกรณีที่ผู้กระทำความผิดอาญาหรือถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาเป็นสมาชิกรัฐสภาแล้ว ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ทำหนังสือ ขออนุญาตต่อสภาเพื่อดำเนินคดีอาญากับบุคคลดังกล่าวแล้ว สภาจะยึดเป็นธรรมเนียมปฏิบัติว่าถ้าสมาชิกรัฐสภาที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดและขอให้สภามีมติอย่างใด ๆ แล้ว ตัวสมาชิกรัฐสภาผู้นั้นไม่ได้แสดงความประสงค์ต่อสภาว่าจะขอใช้ความคุ้มกันหรือไม่ขอใช้ความคุ้มกันต่อสภาแล้ว สภาก็จะไม่อนุญาตให้ดำเนินการตามคำขออนุญาตของพนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าว กล่าวคือ สภาจะให้ความคุ้มกันกับสมาชิกรัฐสภาที่ได้กระทำความผิดหรือถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดในคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุมอยู่เสมอ ๆ แม้ว่าสมาชิกรัฐสภาผู้นั้นจะไม่ได้ร้องขอต่อสภาเพื่อให้สภามีมติให้ความคุ้มกันก็ตาม

ผลจากการให้ความคุ้มกันแก่สมาชิกรัฐสภาดังกล่าวส่งผลต่อผู้เสียหายโดยผู้เสียหายได้รับผลกระทบจากกระทำของสมาชิกรัฐสภา ผู้เสียหายไม่กล้าที่จะไปดำเนินการอย่างใด ๆ ตามกฎหมายต่อสมาชิกรัฐสภาที่ได้กระทำความผิดและต้องตกเป็นฝ่ายที่จะต้องเสียเปรียบอยู่ตลอดไป เพราะเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า ในกรณีที่ได้มีการกระทำความผิดในทางอาญา อย่างใด ๆ เกิดขึ้นแล้ว ถ้าเจ้าพนักงานตำรวจหรือผู้เสียหายยังมิได้แจ้งความดำเนินการให้ เข้าจับกุมหรือทำการสอบสวนหาข้อเท็จจริงในประเด็นที่ได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว โอกาสที่พยานหลักฐานต่าง ๆ ของการกระทำความผิดจะเปลี่ยนแปลงไปหรือทำให้ผู้ที่ได้กระทำความผิดจะไปทำลายพยานหลักฐานต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น ทำให้พยานหลักฐานของข้อเท็จจริงในการกระทำความผิดถูกบิดเบือนไปจากสภาพความเป็นจริงมีสูงขึ้น ทำให้เกิดความเสียหายต่อรูปคดี เพราะไม่สามารถที่จะพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากพยานหลักฐานที่ถูกบิดเบือนไปจากข้อเท็จจริงได้ ส่งผลให้ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดดังกล่าวไม่ได้รับความเป็นธรรมเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าสมาชิกรัฐสภาเป็นผู้กระทำความผิดในคดีอาญา โอกาสที่พยานหลักฐานในการกระทำความผิดจะถูกทำลายหรือถูกบิดเบือนไปจากข้อเท็จจริงย่อมมีสูงมากขึ้นไปด้วย เพราะเหตุที่ว่าเมื่อสมาชิกรัฐสภาที่ทำความผิดในคดีอาญาขึ้นในระหว่างสมัยประชุมแล้ว พนักงานสอบสวนจะต้องขออนุญาตต่อสภาใน

กรณีที่ต้องทำการควบคุมตัวหรือทำการสอบสวนสมาชิกรัฐสภาผู้นั้น เพื่อให้สภาพิจารณาอนุญาตเสียก่อนจึงจะดำเนินการอย่างใด ๆ ได้ และเมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการขออนุญาตต่อสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอยู่แล้ว สภาก็มักจะมีแนวโน้มว่าจะไม่อนุญาตให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนหรือกระทำการควบคุมตัวสมาชิกรัฐสภา ผู้นั้นเสียเป็นส่วนใหญ่ ทำให้สมาชิกรัฐสภาที่ได้กระทำความผิดมีอิสระในการเคลื่อนไหวไม่ถูกจำกัดสิทธิในการทำกิจกรรมใด ๆ เหมือนกันผู้ต้องหารายอื่น ๆ จึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่พยานหลักฐานอาจจะถูกบิดเบือนไปมากกว่าคดีทั่ว ๆ ไป ทำให้พนักงานสอบสวนหาพยานหลักฐานในการกระทำความผิดไม่ได้ ทำให้สมาชิกรัฐสภาที่ได้กระทำความผิดอาจจะหลุดพ้นจากข้อกล่าวหาหรือจากการกระทำความผิดดังกล่าวไปได้ นอกจากนี้ยังส่งผลทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินคดีหรือดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอีกด้วย อีกทั้งยังไม่มีการกำหนดประเภทหรือลักษณะของคดีว่าคดีประเภทใดที่สภาไม่ควรให้ความคุ้มกันหรือคดีประเภทใดที่สภาจะให้ความคุ้มกัน ส่งผลให้คดีอาญาไม่ว่าคดีนั้นจะเป็นคดีที่มีอัตราโทษสูงหรือความผิดที่มีอัตราโทษเล็กน้อย หากมีการกล่าวหาว่าสมาชิกรัฐสภาได้กระทำความผิดหรือได้กระทำความผิดและมีการขออนุญาตดำเนินคดี สภาก็จะให้ความคุ้มกันแก่สมาชิกรัฐสภาผู้นั้นทุกคดีโดยไม่มีการพิจารณาว่าคดีที่มีการขออนุญาตนั้นเป็นคดีที่มีอัตราโทษเล็กน้อยหรืออัตราโทษสูง

3.2 ปัญหาการอ่านคำพิพากษาในคดีที่สมาชิกรัฐสภาตกเป็นจำเลยในคดีอาญา

โดยหลักแล้วเมื่อมีการพิจารณาสืบพยานโจทก์จำเลยในคดีอาญาเสร็จเรียบร้อยแล้ว ศาลจะต้องอ่านคำพิพากษาในวันเสร็จการพิจารณาหรือภายในสามวันนับแต่วันเสร็จคดี ถ้ามีเหตุอันควรจะเลื่อนไปอ่านวันอื่นก็ได้ แต่ต้องจดรายงานเหตุนั้นไว้ โดยในทางปฏิบัติแล้วในกรณีที่มีการกำหนดวันนัดฟังคำพิพากษาแล้วจะไม่มีการเลื่อนการอ่านคำพิพากษา หากจะมีการเลื่อนการอ่านคำพิพากษาก็สืบเนื่องมาจากเป็นกรณีที่จำเลยไม่มาศาลในวันนัดเป็นเหตุให้ศาลต้องออกหมายจับจำเลยเพื่อนำตัวมาฟังคำพิพากษาส่งผลให้ต้องเลื่อนการอ่านคำพิพากษาออกไป ส่วนการเลื่อนการอ่านคำพิพากษาในเหตุอื่นนั้นส่วนใหญ่จะเป็นกรณีที่จำเลยมีอาการเจ็บป่วยต้องเข้าพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลไม่สามารถเดินทางมาศาลในวันนัดได้ หากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่ามีเหตุอันสมควรจะมีคำสั่งอนุญาตให้เลื่อนการอ่านคำพิพากษาออกไปจนกว่าจำเลยจะหายหรือสามารถเดินทางมาศาลเพื่อฟังคำพิพากษาได้ ทั้งนี้ ในการเลื่อนการอ่านคำพิพากษานั้นถือว่าเป็นเรื่องที่ต้องมีการพิจารณาอย่างรอบคอบและระมัดระวังและต้องปฏิบัติต่อคู่ความอย่างเท่าเทียมกัน

สำหรับจำเลยที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนและสมาชิกวุฒิสภานั้น เมื่อพิจารณาบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 131 วรรคสาม ซึ่งบัญญัติว่า “ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมมิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือเป็นคดีอันเกี่ยวกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง แต่การพิจารณาคดีต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุม" ประกอบคู่มือปฏิบัติราชการของตุลาการ เล่มที่ 1 และเล่มที่ 3 แล้ว จะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ให้ความคุ้มกันแก่สมาชิกรัฐสภาเพื่อไม่ให้มีการพิจารณาคดีอาญา ที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุมเท่านั้น มิได้ห้ามการรับฟ้อง การไต่สวนมูลฟ้อง และการอ่านคำพิพากษาในคดีดังกล่าวไว้ด้วย และห้ามเฉพาะการดำเนินคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุมเท่านั้นหาได้ห้ามการดำเนินคดีแพ่งในระหว่างสมัยประชุมด้วยไม่ ดังนั้น เมื่อถือว่าการอ่านคำพิพากษาไม่อยู่ในกรณีที่ต้องขออนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอยู่ กรณีจึงเป็นเรื่องที่ต้องปฏิบัติเหมือนเช่นกับคดีอาญาอื่น ๆ ทั่วไป แต่ในทางปฏิบัติแล้วหากมีกรณีที่จำเลยในคดีอาญาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา แม้จะไม่ใช่เป็นการพิจารณาคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุมก็ตาม แต่ยังคงมีการขอเลื่อนการอ่านคำพิพากษาโดยอ้างเหตุที่จำเลยติดประชุมกรรมาธิการที่ตนเองเป็นคณะกรรมาธิการหรือเดินทางไปต่างประเทศหรือเหตุอื่นอยู่ส่งผลให้ต้องมีการเลื่อนการอ่าน คำพิพากษาออกไปอีกหลายนัด ทำให้คู่ความฝ่ายตรงข้ามได้รับความเสียหาย อย่างเช่นในกรณีการอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 4 ของศาลจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งมีจำเลยในคดีดังกล่าว เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และมีการขอเลื่อนการอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 4 จาก ฝ่ายจำเลยรวมทั้งสิ้น 9 ครั้ง รวมระยะเวลาที่มีการเลื่อนคดีในการเลื่อนคดีเกือบสองปี ส่งผลให้มีการร้องเรียนต่อประธานศาลฎีกาในเวลาต่อมา ส่งผลให้ประชาชนมองว่าการปฏิบัติดังกล่าวของศาลยุติธรรมเป็นการเลือกปฏิบัติ กล่าวคือ หากเป็นคดีที่ราษฎรหรือประชาชนทั่ว ๆ ไป ศาลจะอ่านคำพิพากษาตรงตามนัดตั้งแต่ในครั้งแรก จะไม่มีการเลื่อนการอ่านคำพิพากษา โดยหากจำเลยไม่มาในวันนัดฟังคำพิพากษา ศาลจะมองว่าเป็นกรณีที่จำเลยมีพฤติการณ์หลบหนีจงใจ ไม่มาฟังคำพิพากษาและจะออกหมายจับจำเลยเพื่อให้ได้ตัวมาฟังคำพิพากษาต่อไป

บทที่ 4
บทสรุปและข้อเสนอแนะ

4.1 บทสรุป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้วางหลักเกณฑ์ในการให้ความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาไว้ทุกฉบับ โดยมีเจตนารมณ์และเหตุผลเดียวกันคือให้ความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาเพื่อไม่ให้สมาชิกรัฐสภาถูกกลั่นแกล้ง ฟ้องร้อง จับกุม คุมขัง จนส่งผลให้สมาชิกรัฐสภาผู้นั้นไม่สามารถเข้าประชุมสภาได้ ไม่ว่าการกลั่นแกล้งนั้นจะเกิดจากฝ่ายบริหารหรือบุคคลอื่น ๆ ที่ได้กระทำเพื่อผลประโยชน์ในทางการเมืองหรือผลประโยชน์ในทางอื่นใด รัฐธรรมนูญจึงได้วางมาตรการการป้องกันเหตุการณ์ดังกล่าวมิให้เป็นเหตุขัดขวางสมาชิกในการมาปฏิบัติหน้าที่ในการเข้าประชุมสภา ดังนั้น ความคุ้มกันที่บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้มีให้กับรัฐสภาถือว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในอันที่จะผดุงไว้ซึ่งเกียรติยศและศักดิ์ศรีของรัฐสภารวมทั้งตัวสมาชิกรัฐสภาเอง อันเป็นหลักประกันว่าใครก็ไม่สามารถมากลั่นแกล้งสมาชิกรัฐสภาในการปฏิบัติหน้าที่ในการประชุมสภาได้ เพื่อจะส่งผลให้การปฏิบัติหน้าที่ในการประชุมสภาเอื้อประโยชน์ที่ได้จากการประชุมสภาให้เกิดกับประเทศชาติและประชาชนโดยส่วนรวมให้มากที่สุด

บทบัญญัติรัฐธรรมนูญบัญญัติให้ความคุ้มกันกับสมาชิกรัฐสภาในระหว่างสมัยประชุมและให้ความคุ้มกันแต่เฉพาะในคดีอาญาเท่านั้น โดยเหตุที่ให้ความคุ้มกันในคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุมนั้นเนื่องจากในการดำเนินคดีอาญาผู้กระทำความผิดจะต้องถูกดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา สามารถถูกควบคุมตัวได้ไม่ว่าจะเป็นการควบคุม ในระหว่างสอบสวนหรือควบคุมตัวในระหว่างการพิจารณาคดี ซึ่งหากเปิดโอกาสให้ดำเนินคดีอาญากับสมาชิกรัฐสภาได้ตลอดเวลาจะเป็นการส่งผลต่อการเข้าร่วมประชุมสภาของสมาชิกรัฐสภาทำให้สมาชิกรัฐสภาผู้นั้นไม่สามารถเข้าร่วมประชุมได้ ทั้งนี้อาจจะเกิดจากการกลั่นแกล้งของฝ่ายการเมืองหรือบุคคลอื่น ๆ ก็ได้ และเพื่อความสง่างามของตัวสมาชิกรัฐสภาเอง รัฐธรรมนูญจึงได้วางมาตรการการให้ความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาไว้ซึ่งถือว่าเป็นหลักการที่ดีและถ้าหากว่าสมาชิกรัฐสภาและรัฐสภานำเอาหลักการของความคุ้มกันที่ถูกต้องตามเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของรัฐธรรมนูญที่ได้ให้ความคุ้มกันไว้มาพิจารณาใช้อย่างเคร่งครัดแล้วก็จะยังประโยชน์ให้เกิดกับประเทศชาติและประชาชนรวมทั้งจะเป็นเกราะป้องกันการกลั่นแกล้งกันในรัฐสภา จะทำให้ประชาชนมีความศรัทธาในระบบรัฐสภามากยิ่งขึ้นอีกด้วย

ในทางกลับกันหากนำไปใช้อย่างไม่ถูกต้องผิดเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของรัฐธรรมนูญแล้วก็เป็นสิ่งที่เป็นโทษอย่างยิ่งกับเจ้าของอำนาจอธิปไตย เพราะผู้เสียหายจะไม่ได้รับความเป็นธรรม ยิ่งในสถานการณ์ปัจจุบันแล้วมีแนวโน้มว่าสภาจะนำบทบัญญัติของความคุ้มกันนี้ไปใช้อย่างผิดวัตถุประสงค์ของรัฐธรรมนูญ เนื่องมาจากสภามักจะให้ความคุ้มกันกับสมาชิกรัฐสภาโดย

ไม่คำนึงถึงเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของรัฐธรรมนูญดังกล่าวมาแล้วและสภามีความคิดที่จะให้ความคุ้มกันกับสมาชิกโดยยึดถือหลักของวิธีการปฏิบัติที่สภาเคยปฏิบัติกันมา คือ จะให้ความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาที่กระทำความผิดไม่ว่าความผิดดังกล่าวที่สมาชิกรัฐสภากระทำขึ้นจะส่งผลเสียหายเช่นไรกับผู้ที่ถูกกระทำ สภาไม่มีการพิจารณาตรวจสอบข้อเท็จจริงด้วยว่าคดีดังกล่าวสมาชิกรัฐสภาถูกกลั่นแกล้งหรือไม่ หรือเป็นเจตนากระทำความผิดหรือเกิดจากการกระทำของสมาชิกรัฐสภาบางคนที่คิดว่าตนเองมีความคุ้มกันตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ซึ่งอาจจะมองได้ว่าเป็นการใช้อำนาจโดยมิชอบทำให้ประชาชนมองว่าสภาปกป้องคนผิดและส่งผลทำให้สมาชิกรัฐสภาบางคนที่กระทำความผิดคิดว่าตนเองมีอภิสิทธิ์ ในกรณีนี้สภาจึงต้องควรหันมาทบทวนบทบาทของสภาเสียใหม่ในการให้ความคุ้มกันกับสมาชิกรัฐสภา ในการใช้หลักความคุ้มกันกับสมาชิกรัฐสภาดังกล่าวตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ สภาจะต้องกระทำอย่างละเอียดพิถีพิถันรอบคอบ มีขั้นตอน มีเหตุมีผล และเงื่อนไขที่ชัดเจนและรอบคอบพอสมควร ดังนั้น จึงเห็นว่าสมควรให้มีการเสนอแนวความคิดในการที่จะให้สภาใช้หลักการดังกล่าวให้เป็นไปอย่างมีเหตุผลสมดังเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญต่อไป

สำหรับกรณีของการอ่านคำพิพากษาคดีอาญาในกรณีที่จำเลยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภานั้น เมื่อได้บทสรุปแล้วว่าการอ่านคำพิพากษาคดีอาญาไม่ว่าจะเป็นการอ่านคำพิพากษาของศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา แม้จะเป็นการอ่านคำพิพากษาในระหว่างสมัยประชุมสภาก็ตาม ศาลสามารถอ่านคำพิพากษาได้โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอยู่ แต่ในทางปฏิบัติยังคงมีการเลื่อนการอ่านคำพิพากษาในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาอยู่ อาทิ ในกรณีการเลื่อนการอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 4 ของศาลจังหวัดมุกดาหารซึ่งมีการเลื่อนการอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 4 จำนวน 9 ครั้ง และด้วยเหตุที่จำเลยในคดีดังกล่าวเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงเป็นเหตุให้ศาลถูกมองว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยนำไปเปรียบเทียบกับคดีอาญาที่จำเลยเป็นประชาชนทั่วไป ซึ่งในความเป็นจริงแล้วไม่เป็นเช่นนั้นเลย โดยเหตุที่ศาลให้เลื่อนการอ่านคำพิพากษานั้นเป็นกรณีที่ศาลมองว่าเป็นเหตุจำเป็นและมีเหตุอันสมควร ประกอบกับฝ่ายโจทก์ไม่คัดค้านการเลื่อนคดี แต่อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่าคดีดังกล่าวเป็นคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์และเป็นคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย การเลื่อนการอ่านคำพิพากษาจึงอาจไม่ส่งผลกระทบมากนัก ในทางกลับกันหากเป็นคดีที่ประชาชนหรือเอกชนเป็นผู้เสียหาย การเลื่อนการอ่านคำพิพากษาจำนวนหลายครั้งย่อมส่งผลกระทบต่อตัวผู้เสียหายอย่างแน่นอน ส่วนจะกระทบมากน้อยเพียงใดนั้นต้องแล้วแต่ลักษณะของคดี

4.2 ข้อเสนอแนะ

จากข้อเท็จจริงที่ได้เสนอไว้ดังกล่าวมาแล้วในตอนต้น ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อให้กิจการของสภาได้ดำเนินไปอย่างเป็นระบบมากกว่าที่เคยปฏิบัติกันมาของสภาจึงควรจะต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมาธิการเพื่อดูแลกิจการของสภาในเรื่องของการให้ความคุ้มกันกับสมาชิกรัฐสภา รวมถึงจะมีหน้าที่ทำการติดตามตรวจสอบความประพฤติของสมาชิกรัฐสภาเป็นหลัก โดยในการแต่งตั้งและสรรหาบุคคลที่จะมาทำหน้าที่เป็นคณะกรรมาธิการทำหน้าที่ดังกล่าวโดยจะมีการแต่งตั้งมาจากสมาชิกรัฐสภาและการแต่งตั้งคณะกรรมาธิการดังกล่าวจะเป็นการแต่งตั้งให้เป็นกรรมาธิการแบบวิสามัญโดยให้สมาชิกรัฐสภาเป็นผู้ที่คัดเลือกจากสมาชิกรัฐสภาด้วยกัน โดยที่สมาชิกรัฐสภาในที่ประชุมสภาจะเป็นผู้เสนอรายชื่อต่อประธานสภาให้เป็นผู้แต่งตั้งจากสมาชิกที่เข้าประชุมสภา เพื่อทำหน้าที่ในการหาพยานหลักฐานและข้อเท็จจริงในคดีอาญาในเรื่องที่สภาได้มอบหมายให้เป็นกรณีไป เมื่อคณะกรรมาธิการวิสามัญที่สภาได้แต่งตั้งขึ้นมาแล้วปฏิบัติหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายจากสภานำเสนอข้อพิจารณาเพื่อให้สภามีมติอย่างใดแล้ว คณะกรรมาธิการวิสามัญชุดดังกล่าวก็หมดอำนาจหน้าที่ในเรื่องนั้น ๆ ไป และเมื่อสภามีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาให้ความคุ้มกันหรือมีมติอย่างใด ๆ อีก เมื่อมีหนังสือขออนุญาตให้สภามีมติว่าจะให้ความคุ้มกันหรือไม่ให้ความคุ้มกันกับสมาชิกรัฐสภาที่ได้กระทำความผิดในคดีอาญา สภาก็จะมีการแต่งตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อทำหน้าที่ดังกล่าวจากสมาชิกรัฐสภาตามที่ที่ประชุมสภาจะเห็นสมควรว่าจะให้สมาชิกท่านใดเป็นผู้ที่ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมาธิการในเรื่องนั้น ๆ เป็นกรณี ๆ ไป เพียงแต่หน้าที่ของคณะกรรมาธิการที่ได้นำเสนอให้มีการแต่งตั้งเพิ่มเติมนี้จะกระทำหน้าที่แตกต่างกันออกไปจากคณะกรรมาธิการชุดอื่น ๆ ซึ่งค่อนข้างที่จะมีหน้าที่ที่เป็นลักษณะเฉพาะ คือ คณะกรรมาธิการชุดดังกล่าวจะเป็นผู้ที่คอยติดตามตรวจสอบดูแลปัญหาของสภาและสมาชิกรัฐสภาในกรณีที่สมาชิกรัฐสภาถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดในทางอาญาหรือที่ทาง เจ้าพนักงานตำรวจทำหนังสือขออนุญาตสภาจับกุม คุมขังหรือมีหมายเรียกตัวสมาชิกรัฐสภาไปทำการสอบสวนในคดีอาญา คณะกรรมาธิการก็จะต้องทำหน้าที่ในการพิจารณาหาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นตามคำขอดังกล่าวและรวมทั้งจะต้องหาพยานหลักฐานต่าง ๆ มาประกอบการพิจารณาของคณะกรรมาธิการ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงในมูลเหตุแห่งคดีในคดีอาญาดังกล่าวและคณะกรรมาธิการต้องนำเอาข้อเท็จจริงที่ได้จากการศึกษามาประกอบกับหนังสือขออนุญาตของเจ้าพนักงานตำรวจ เพื่อสรุปข้อพิจารณาตามคำขออนุญาตดังกล่าว ดังนี้ ข้อพิจารณาของคณะกรรมาธิการชุดทำงานดังกล่าวจะได้นำเอาข้อเท็จจริงที่พบจากการติดตามหาพยานหลักฐานต่าง ๆ มาประกอบการพิจารณาตัดสินใจเพื่อที่จะได้นำเรียนให้ประธานสภาทราบและประธานสภาจะได้ให้บรรจุข้อเท็จจริงที่ได้จากการศึกษาของคณะกรรมการเข้าระเบียบวาระเป็นเรื่องด่วนในการประชุมสภาเพื่อชี้แจงข้อพิจารณาของกรรมาธิการที่ได้ให้สมาชิกรัฐสภาทราบ เพื่อให้สมาชิกรัฐสภา

นำเอาข้อเท็จจริงที่ได้จากการศึกษาหาข้อมูลของคณะกรรมาธิการมาประกอบการอภิปรายเพื่อลงมติว่าจะให้ความคุ้มกันกับสมาชิกรัฐสภาท่านนั้นหรือไม่เป็นรายบุคคลไป โดยในการอภิปรายเพื่อลงมติว่าจะให้ความคุ้มกันกับสมาชิกรัฐสภาหรือไม่นั้น สมาชิกรัฐสภาในที่ประชุมสภาจะต้องเอาข้อเท็จจริงที่คณะกรรมาธิการนำเสนอมาเป็นแนวบรรทัดฐานในการพิจารณาในการลงมติดังกล่าว ดังนั้น อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมาธิการที่จะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงในคดีอาญาของสมาชิกสภาในระหว่างสมัยประชุมจะทำการศึกษาหาข้อเท็จจริงแต่เพียงว่า คดีอาญาของสมาชิกรัฐสภาเกิดขึ้นเพราะมีผู้ต้องการที่จะกลั่นแกล้ง ขัดขวาง มิให้สมาชิกรัฐสภามีอิสระในการมาประชุมสภาหรือไม่ คณะกรรมาธิการดังกล่าวจะไม่มีหน้าที่ครอบคลุมไปถึงว่าจะต้องหาข้อเท็จจริงเพื่อพิสูจน์ว่าในคดีอาญาดังกล่าวสมาชิกรัฐสภาเป็นผู้กระทำความผิดจริงหรือไม่นำเสนอต่อที่ประชุมสภา เพื่อให้สภาได้อภิปรายเพื่อลงมติว่าจะให้ความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาหรือไม่

สำหรับในส่วนที่เกี่ยวกับการอ่านคำพิพากษาคดีอาญานั้น เมื่อถือว่าการอ่าน คำพิพากษาไม่ว่าจะเป็นการอ่านคำพิพากษาของศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกา ไม่อยู่ในกรณีที่ต้องขออนุญาตจากสภาที่สมาชิกรัฐสภาผู้นั้นเป็นสมาชิกอยู่แม้จะอยู่ในระหว่างสมัยประชุมก็ตาม นอกจากจะมีการกำหนดไว้ในคู่มือปฏิบัติราชการของตุลาการ เล่มที่ 1 และเล่มที่ 3 แล้ว แต่เพื่อป้องกันการเลื่อนการอ่านคำพิพากษาเป็นจำนวนหลายครั้งและนานเกินสามเดือนและเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้ถูกมองว่าเป็นการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกัน สำนักงานศาลยุติธรรมควรจะมีหนังสือกำหนดแนวปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันแจ้งให้ศาลทั่วประเทศทราบถึงหลักปฏิบัติในการอ่านคำพิพากษาคดีอาญาในกรณีที่จำเลยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา โดยกำชับให้มีการเลื่อนการอ่านคำพิพากษาให้น้อยที่สุดและควรมีข้อแนะนำให้มีการบังคับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 182 วรรคสอง โดยเคร่งครัด ทั้งนี้ เพื่อเป็นการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดอาญาอย่างเท่าเทียมกันทุกคดี โดยกำหนดให้ศาลที่อ่านคำพิพากษามีหนังสือแจ้งให้สำนักงานศาลยุติธรรมทราบก่อนที่จะมีการอ่านคำพิพากษา

บรรณานุกรม

หนังสือ

สำนักงานศาลยุติธรรม. **คู่มือปฏิบัติราชการของตุลาการ เล่มที่ 1.** 2549.

วิษณุ เครืองาม. **กฎหมายรัฐธรรมนูญ.** กรุงเทพมหานคร : แสวงสุทธิการพิมพ์. 2530.

หยุด แสงอุทัย. **คำอธิบายธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรไทย.** พระนคร : อุทัยการพิมพ์. 2493.

วิทยานิพนธ์

ยุทธนา สุวรรณวิวัฒน์. "เอกสิทธิ์และความคุ้มกันตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

สิริชัย เกตุสวาสดิ์. "ความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาไทย." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2540.

กฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

พระธรรมนูญศาลยุติธรรม

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ ชื่อสกุล	:	นายเจตน์ รอดอ่อน
ตำแหน่งปัจจุบัน	:	ผู้พิพากษารองหัวหน้าศาลจังหวัดมุกดาหาร
คุณวุฒิการศึกษา	:	นิติศาสตรบัณฑิต เนติบัณฑิตไทย
สถานที่ติดต่อ	:	ศาลจังหวัดมุกดาหาร ถนนวิวิธสุรการ ตำบลมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร 49000
หมายเลขโทรศัพท์	:	081-871-3137